

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΕΡΓΩ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

**Ενδιαφέρομαι, γνωρίζω, συμμετέχω, δρω:
Διαμορφώνοντας την ιδιότητα του δημοκρατικού πολίτη**

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Συγγραφή, σύνθεση: *Σεβαστή-Σοφία Ανθοπούλου, Τσαμπίκα Καρακίτσα,
Καλλιόπη Κύρδη, Ιωάννα Ντίνου*

Αθήνα
Μάιος 2021

Περιεχόμενα

Το πρόγραμμα «Ενεργώ ως πολίτης»	4
1^ο Εργαστήριο: Δες το θετικά.....	8
2^ο Εργαστήριο: Μπορούμε να γίνουμε ομάδα;.....	13
3^ο Εργαστήριο: Ενεργός πολίτης;.....	17
4^ο Εργαστήριο: Ταξίδι στην επιτεδοχώρα	22
5^ο Εργαστήριο: Δικαιώματα και υποχρεώσεις.....	30
6^ο Εργαστήριο: Τι στ' αλήθεια συμβαίνει;.....	35
7^ο Εργαστήριο: Μια παρέα με άποψη	41

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν προέρχονται από το εκπαιδευτικό υλικό *Ερευνώ και Ενεργώ ως Πολίτης. Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για τη Διαμόρφωση των Μαθητών και Μαθητριών ως Ενεργών Πολιτών* το οποίο απευθύνεται σε Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Πρόκειται για επιλογή και προσαρμογή, ώστε το πρόγραμμα να μπορεί να υλοποιηθεί σε 5-7 εργαστήρια.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση στο σύνολο των δραστηριοτήτων του προγράμματος *Ενεργώ ως Πολίτης*, για όλες τις βαθμίδες, στο

https://drive.google.com/file/d/1Ed0q4K90THAYeqONEaxqlXlkXfgPA_DY/view?usp=sharing

Το πρόγραμμα «Ενεργώ ως πολίτης»

Ο ορισμός της ενεργού πολιτειότητας, σύμφωνα με την έρευνα του προγράμματος “Active Citizenship for Democracy” που έγινε από το *European Commission’s Centre for Research on Lifelong Learning* (CRELL) (Hoskins, 2006) είναι «η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, στην κοινότητα και/ή στην πολιτική ζωή· χαρακτηρίζεται από αμοιβαίο σεβασμό και έλλειψη βίας και σύνδεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία».

Ενεργός χαρακτηρίζεται ο πολίτης που μετέχει στις κοινωνικές διεργασίες, στη διαμόρφωση αιτημάτων, στη λήψη των αποφάσεων, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Έχει δηλαδή ενεργό συμμετοχή σε πολιτικές και κοινωνικές δομές όπως είναι οι φορείς αυτοδιοίκησης, οι συνδικαλιστικοί φορείς, σύλλογοι, αλλά και οι άτυπες συλλογικότητες (κοινωνικού, πολιτικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα), επιστημονικές ενώσεις κ.λπ. Ενεργός είναι ο πολίτης που αναγνωρίζει προβλήματα, δυσλειτουργίες και κοινωνικές αδικίες στηριζόμενος όχι μόνο στις αρχές που διέπουν τους νόμους και το εθνικό δίκαιο, αλλά και στην ηθική. Ο πολίτης που αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δρα υπεύθυνα και συγκροτημένα, στο πλαίσιο των αρχών του δικαίου, για την αλλαγή ή βελτίωση των κακώς κείμενων. Ο πολίτης που ενημερώνεται για τα κοινά, απαιτεί διαφάνεια, γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, που διεκδικεί τα δικαιώματά του στον δημόσιο χώρο, που εκφράζει τις απόψεις του με επιχειρήματα και ακούει τις απόψεις των άλλων. Ενεργός δημοκρατικός πολίτης είναι αυτός που σέβεται τα δικαιώματα και την ελευθερία των άλλων (είναι το όριο της δικής του ελευθερίας), έχει αναπτύξει διαπολιτισμικές δεξιότητες, ενστερνίζεται τις αρχές της αρμονικής συνύπαρξης και αγωνίζεται γι’ αυτή.

Το πρόγραμμα «Ενεργώ ως Πολίτης» αποτελεί μια πρόταση προσέγγισης με την οπτική του ενεργού πολίτη, θεμάτων που συνδέονται με τη ζωή στην κοινότητα μέσω διαδικασιών διερευνητικής και βιωματικής μάθησης. Απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες όλων των τάξεων (από το νηπιαγωγείο μέχρι το λύκειο) και όλων των τύπων σχολείων. Ανάλογα με την έκταση και τον χώρο που επιθυμεί ο/η εκπαιδευτικός να δώσει στο αντικείμενο, είναι δυνατό το πρόγραμμα να εφαρμόζεται:

- στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων
- στο πλαίσιο του project στο λύκειο
- ως πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

- ως μέρος της προετοιμασίας για την εκλογή και λειτουργία των μαθητικών συμβουλίων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- διαθεματικά και παράλληλα με ένα ή περισσότερα από τα παραπάνω στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα χαρακτηριστικά του ενεργού πολίτη στα οποία δίνει έμφαση η εκπαιδευτική πρόταση που ακολουθεί είναι: η προσωπική ευθύνη, ο αλληλοσεβασμός και η συνύπαρξη, η δυνατότητα εντοπισμού προβλημάτων, καθώς και η δυνατότητα διαμόρφωσης προτάσεων και στρατηγικής για τη επίλυσή τους, η ικανότητα αναζήτησης, διάκρισης (ως προς την αξιοπιστία) και επεξεργασίας της πληροφορίας, η οπτική του ευρύτερου πλαισίου ενός θέματος, η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συμμετοχή και η υπεύθυνη και σύμφωνη με τις αξίες της δημοκρατίας δράση στην κοινότητα και την κοινωνία.

Σκοπός του προγράμματος είναι να συμβάλει στη διαμόρφωση των μαθητών/τριών ως ενεργών πολιτών, στην εκπαίδευση για τη δημοκρατία. Επιπλέον, μέσω του προγράμματος επιδιώκεται η καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης, της αναλυτικής τους ικανότητας, των ερευνητικών δεξιοτήτων τους, της διαπολιτισμικής τους κατανόησης, της ικανότητάς τους να επικοινωνούν και να συνεργάζονται, της ευελιξίας και προσαρμοστικότητάς τους, ενώ παράλληλα υποστηρίζονται ώστε να κατανοήσουν τις έννοιες της ατομικής και συλλογικής ευθύνης. Η μάθηση εκκινεί από την εμπειρία των μαθητών/τριών είτε στο σχολικό, είτε στο οικογενειακό είτε στο κοινωνικό τους περιβάλλον και τροφοδοτείται από δεδομένα που προκύπτουν από αυτό.

Το πρόγραμμα υλοποιείται μέσα από ένα σύνολο δραστηριοτήτων που έχουν ταξινομηθεί σε έξι θεματικές ενότητες:

1. Η ταυτότητα
2. Η συνύπαρξη
3. Ενεργός πολίτης, το παιδί πολίτης
4. Κανόνες και δίκαιο
5. Τι στ' αλήθεια συμβαίνει;
6. Ας κάνουμε κάτι, τοπικά και παγκόσμια

Οι δραστηριότητες θέτουν ερωτήματα για προβληματισμό και ανάπτυξη επιχειρημάτων και οδηγούν στον σχεδιασμό δράσεων και μικρών οργανωμένων παρεμβάσεων. Όλες υποστηρίζουν την καλλιέργεια δεξιοτήτων του ενεργού πολίτη.

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε δραστηριότητες διαφορετικής δυσκολίας εκείνες που ταιριάζουν περισσότερο στο μαθησιακό επίπεδο, την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών του. Να κάνει παραλλαγές, να τις προσαρμόσει στις ανάγκες της τάξης του.

Πολλές από τις δραστηριότητες εκτείνονται σε περισσότερα από ένα θέματα, για παράδειγμα, συνύπαρξη και δίκαιο, ταυτότητα, συνύπαρξη και ιδιότητα του πολίτη κ.ο.κ. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει έμφαση σε όποια διάσταση πιστεύει ότι θα υποστηρίξει καλύτερα την πραγμάτευση ζητημάτων που απασχολούν τη σχολική ομάδα του.

Οι δραστηριότητες έχουν ανεξαρτησία και μπορεί να πραγματοποιούνται και αυτόνομα, σε συνδυασμό με άλλα θέματα ή τη σχολική ύλη. Να επιλέξει παραδείγματα χάριν ο/η εκπαιδευτικός να πραγματοποιήσει μία ή δύο δραστηριότητες ως επιπλέον υποστηρικτικό υλικό σε διδακτική ενότητα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής ή της Γλώσσας, ακόμα και της Γεωγραφίας (Ο κόσμος άνω κάτω), της Φυσικής Αγωγής (Οι κανόνες του παιχνιδιού) ή των Εικαστικών, να αξιοποιήσει κάποια για τη διαπραγμάτευση θέματος της επικαιρότητας (ενδεικτικά, κλιματική αλλαγή, προσφυγικό) κ.ά.

Δεν υπάρχει αυστηρή σειρά διαδοχής εννοιών και δραστηριοτήτων. Ο/η εκπαιδευτικός κάνει τον δικό του σχεδιασμό.

Οι περισσότερες δραστηριότητες μπορούν να εφαρμοστούν, με παραλλαγές που θα κάνει ο/η εκπαιδευτικός πάνω στην κεντρική ιδέα, ακολουθώντας τη μεθοδολογία, και σε άλλες ηλικιακές κατηγορίες. Η διάρκεια υλοποίησης διαφοροποιείται και είναι δυνατό να προσαρμόζεται, ανάλογα με τις επιλογές του εκπαιδευτικού.

Επιπλέον, ορισμένες δραστηριότητες περιλαμβάνουν προτάσεις εμπάθυνας με τη ρουμπρίκα *Προέκταση*.

Στο υλικό υπάρχουν προτάσεις για τακτικά επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες, όπως το «Συμβούλιο της τάξης», που προτρέπουν στη διαμόρφωση δημοκρατικών πρακτικών, ώστε ο εντοπισμός προβλημάτων, η συνεργασία, ο διάλογος, ο αλληλοσεβασμός και η διαμόρφωση στρατηγικών για την εξεύρεση λύσεων να γίνουν έθος. Γιατί, όπως είπε ο Σελεστίν Φρενέ «η αυριανή δημοκρατία προετοιμάζεται με τη δημοκρατία στο σχολείο. Ένα αυταρχικό καθεστώς στο σχολείο, δεν θα μπορούσε να διαμορφώσει δημοκρατικούς πολίτες».

Το εκπαιδευτικό αυτό υλικό θα αναρτηθεί σε περιβάλλον εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπου θα εγγράφονται οι εκπαιδευτικοί που θα εφαρμόζουν το πρόγραμμα. Στο περιβάλλον αυτό οι εκπαιδευτικοί θα καλούνται να ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με την εμπειρία τους από την εφαρμογή του προγράμματος, να προτείνουν εναλλακτικές προσεγγίσεις και συμπληρωματικές δραστηριότητες και να αναπτύσσουν διάλογο για θέματα που συνδέονται με την καλλιέργεια της ενεργού πολιτεότητας και της δημοκρατικής συνείδησης στο σχολείο.

Δεξιότητες που επιδιώκεται να καλλιεργηθούν:

- Δεξιότητες μάθησης: κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία, δημιουργικότητα
- Δεξιότητες ζωής: Πολιτείοτητα, ενσυναίσθηση και ευαισθησία, προσαρμοστικότητα, ανθεκτικότητα, υπευθυνότητα, πρωτοβουλία, οργανωτική ικανότητα
- ΜΙΤ, Δεξιότητες της τεχνολογίας και της επιστήμης: Προώθηση του γραμματισμού στα μέσα (media literacy), Ενίσχυση των δεξιοτήτων ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε έντυπα μέσα μέσω της παραγωγής πρωτότυπου υλικού από τα ίδια τα παιδιά.
- Δεξιότητες του νου: Ανάπτυξη ικανότητας επίλυσης προβλημάτων, στρατηγική σκέψη, αναστοχασμός

1^ο Εργαστήριο: Δες το θετικά

Στόχος: Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητές/ήτριες να αντιληφθούν την προσωπική τους ταυτότητα, τις πεποιθήσεις, αξίες και ενδιαφέροντα που θεωρούν ότι τους/τις ορίζουν καθώς και την κοινωνική τους ταυτότητα η οποία περιλαμβάνει τη φυλή, θρησκεία, γλώσσα. Μέσω της αποδοχής και εκτίμησης του εαυτού τους να προχωρήσουν στην αποδοχή του Άλλου.

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες (οι χρόνοι ανά βήμα είναι ενδεικτικοί και όχι δεσμευτικοί)

Υλικά/μέσα: Χαρτιά ή χαρτόνια A4 , μαρκαδόροι , στυλό, ψαλιδάκια, κόλλες .

Περιγραφή δραστηριότητας

Μέσα από την κατανόηση και την προβολή του εαυτού σε 6 βήματα τα μέλη της ομάδας καλούνται να αναγνωρίσουν την εικόνα του εαυτού τους αλλά και των άλλων, να συνειδητοποιήσουν τις αντιλήψεις τους αλλά και να μπει ο σπόρος να μετακινηθούν από αυτές, αν καταλάβουν ότι έχουν στερεότυπα.

Βήμα 1ο: Χωρισμός σε ομάδες 15 '

- Φροντίζουμε οι ομάδες να αποτελούνται από μαθητές/ήτριες που δεν είναι πολύ φίλοι, με σχετική ισορροπία στην εκπροσώπηση των φύλων, με συμπερίληψη ενός τουλάχιστον μαθητή ή μιας μαθήτριας που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμικό ή θρησκευτικό πλαίσιο, μεταναστευτικής ή προσφυγικής προέλευσης, Ρομά (εφόσον υπάρχουν).
- Ζητούμε να ονομάσουν την ομάδα τους με ένα θετικό ουσιαστικό ή επίθετο Π.χ. Αδιάφθοροι, Πρωταθλητές, Ακούραστοι κλπ. και να ζωγραφίσουν το έμβλημά τους ως εξής: Κόβουν την φωτοτυπία του εμβλήματος που έχουν επιλέξει σε κομμάτια παζλ, μοιράζονται τυχαία τα κομμάτια και στη συνέχεια τα ενώνουν, σχηματίζοντας το έμβλημα. Συζητούν τι αποτύπωσε η διαδικασία αυτή.
- Ένα μέλος της ομάδας αναλαμβάνει να την παρουσιάσει στις άλλες.

Βήμα 2ο: Ο εαυτός μου (25')

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές/ήτριες να σχεδιάσουν μια καρδιά σε ένα φύλλο Α4. Θα μπορούσε να είναι οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ένα αστέρι, ή ένα ανθρωπάκι, αλλά στο κέντρο της εικόνας θα πρέπει να σχεδιάσουν μια καρδιά. Γύρω από την καρδιά τους ζητά να γράψουν λέξεις που αντιπροσωπεύουν ότι είναι σημαντικό για αυτούς/ές. Όσο πιο κοντά στην καρδιά, τόσο πιο σημαντικό είναι. Π.χ. "οικογένεια", "θρησκεία", "αθλητισμός".

Στην συνέχεια ζητά από την ομάδα σε ζευγάρια, ιδανικά με άτομα που δεν είναι φίλοι, να μοιραστούν ό,τι έχουν γράψει για τον εαυτό τους.

Τέλος ζητά από όλους να τοποθετήσουν όλες τις εικόνες μαζί (σε τοίχο, τραπέζια ή στο πάτωμα) και τους καλεί να περπατήσουν γύρω τους, παρατηρώντας ομοιότητες, διαφορές.

Στην ολομέλεια ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές/ήτριες να εκφράσουν πώς ένιωσαν διαβάζοντας τα «σημαντικά» των άλλων και να εντοπίσουν τα κοινά στοιχεία.

Πηγή: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/global_toolkit_final.pdf

Figure 14: Example image

Βήμα 3ο: Φτιάχνω την ταυτότητά μου (20')

Ζητούμε από τους μαθητές/τριες, στις ομάδες τους, να γράψουν το όνομά τους με μεγάλα γράμματα σε ένα σκληρό φύλλο Α4 ή κομμένο χαρτόνι και να προσθέσουν ότι θέλουν προκειμένου να εκφράσουν σε αυτή τη δική τους προσωπικότητα.

Ζητούμε να αναφερθούν μόνο στα καλά, θετικά γνωρίσματα που θεωρούν ότι έχουν, εκτός από τα στοιχεία του χαρακτήρα μπορούν να αναφέρουν ικανότητες, πολιτισμικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις κλπ. (Μπορούν να εκφραστούν με ένα σχέδιο π.χ. ένα βιβλίο για να δηλώσουν ότι τους αρέσει το διάβασμα ή μια νότα κλπ.).

Στη συνέχεια θέτουν το χαρτί στην διάθεση της Ομάδας τους και ζητούν να προσθέσουν όποιο θετικό στοιχείο του χαρακτήρα τους δεν έχει αναγραφεί από τους ίδιους τους μαθητές και τις

μαθήτριες.

Βήμα 4ο: Συζητώ και αναστοχάζομαι (20')

Καλούμε τους μαθητές/τριες στην Ολομέλεια και του ζητούμε να μας πουν:

- Σου ήταν εύκολο να εκφράσεις αυτό που σκεφτόσουν για τους άλλους;
- Πώς ένιωθες όσο οι υπόλοιποι έγραφαν στην κάρτα σου;
- Αποδέχεσαι τα σχόλια των συμμαθητών/τριών σου;
- Αναγνωρίζεις κάποια από τα χαρακτηριστικά που ανέφεραν οι συμμαθητές/τριες σου και δεν τα είχες σκεφτεί;
- Ποιο από αυτά που άκουσες σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
- Πώς νοιώθεις τώρα;

Βήμα 5ο: Σκέφτομαι θετικά (25')

Στις ομάδες, δίνουμε ένα φύλλο εργασίας που έχει υποθετικές περιπτώσεις, οι οποίες θα έκαναν οποιονδήποτε να νιώσει άσχημα. Τους καλούμε ανά ομάδα να αντικαταστήσουν την αρνητική σκέψη αυτού που θα τη βίωνε με μία θετική. Καλούμε όλα τα μέλη της τα μέλη της Ομάδας, υπενθυμίζοντας και το έμβλημά τους να προτείνουν θετικές σκέψεις, να πουν την γνώμη τους, να βοηθήσουν τον εαυτό τους και τους άλλους να νοιώσουν καλύτερα.

Παραδείγματα αρνητικών προτάσεων:

A. Οι συμμαθητές/σου σε αποκαλούν χοντρό, ζόμπι, γύφτο,
κοντό
Αρνητική σκέψη: «Αισθάνομαι απαίσια, δείχνω
άσχημος-η»
Θετική σκέψη: ...

B. Πήρες κακούς βαθμούς στο τρίμηνο
Αρνητική σκέψη: «Είμαι χαζός/ή, ο/η καθηγητής τρία φταίει
Θετική σκέψη: ...

Γ. Αγόρασες επιτέλους το παντελόνι/ φόρεμα/ μπλουζάκι αλλά δεν αρέσει στους φίλους/ες σου.
Αρνητική σκέψη: «Δεν μου πηγαίνει καθόλου, θα δείχνω χάλια με αυτό.
Δεν έπρεπε να το αγοράσω»

Θετική σκέψη: ...

Δ. Έχεις έρθει εδώ και δύο χρόνια στο Σχολείο από άλλη χώρα με την Οικογένειά σου. Μετά από πολλές ταλαιπωρίες φοιτάς πλέον στο Σχολείο. Τα Ελληνικά σου δεν είναι πολύ καλά και δεν έχεις πολλούς φίλους.

Αρνητική σκέψη: «Δεν θα με κάνουν ποτέ φίλο, δεν καταλαβαίνω τα αστεία τους και ούτε μπορώ να μοιραστώ τα δικά μου»

Θετική σκέψη:

Ε. Η Θρησκεία σου σου επιβάλλει να φοράς μαντήλα και να μην δείχνεις τα μαλλιά σου.

Αρνητική σκέψη: «Είμαι τόσο άσχημη με αυτό το μαντήλι, δεν θα θέλουν να με κάνουν παρέα και θα ντρέπονται να παίζουν μαζί μου στα διαλείμματα»

Θετική σκέψη:

Μπορείτε να προσθέσετε αρνητικές καταστάσεις ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του Σχολείου σας και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει

Βήμα 6ο: Οι ζωές μας αξίζουν (20')

Στην τελευταία και αναστοχαστική δραστηριότητα οι μαθητές/ήτριες καλούνται να καταγράψουν τι πήραν από την δραστηριότητα αυτή και να βάλουν έναν στόχο για το μέλλον.

- Ενδεικτικές ερωτήσεις:
- «Τι πήρα;»
- «Τι έδωσα;»
- «Πώς ένοιωσα;»
- «Τι θα κρατήσω;»
- «Μια σκέψη για το μέλλον»

Πηγές

Active Citizens facilitator's toolkit - Globally connected, locally engaged, *British Council*. Ανακτήθηκε στις

28   Απριλίου   από   τον   διαδικτυακό   τόπο:

https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/global_toolkit_final.pdf

205 βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων, Ζάννα Αρχοντάκη- Δάφνη Φιλίππου εκδ. Καστανιώτη.

Παραλλαγή

Το 6^ο Βήμα μπορεί να είναι **“Η απονομή των μεταλλίων”**

Ο/η κάθε μαθητής/τρια παίρνει ένα φύλλο Α4 και ζωγραφίζει για τον εαυτό του ένα μετάλλιο για κάτι που πιστεύει ότι κέρδισε πραγματικά από αυτήν την δραστηριότητα.

Ερωτήσεις: Πώς ένοιωσες που έδωσες βραβείο στον εαυτό σου ; Τι σου έκανε εντύπωση στα μετάλλια των συμμαθητών/τριών σου;

2^ο Εργαστήριο: Μπορούμε να γίνουμε ομάδα;

Στόχος: Μέσω της δραστηριότητας αυτής επιδιώκεται η γνωριμία των μαθητών και των μαθητριών μιας τάξης (ειδικά αν συγκροτείται πρώτη φορά, πχ Α Γυμνασίου ή Α λυκείου) καθώς και η συγκρότησή της ως ομάδας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν να συνυπάρχουν, να ενεργούν και να μαθαίνουν μέσα στο πλαίσιο της ομάδας.

Πλαίσιο: Η δραστηριότητα αξιοποιεί τη μικρή και τη μεγάλη ομάδα για να ασκήσει τα παιδιά σε συνθήκες ανταλλαγής και συνύπαρξης. Η μικρή ομάδα χρησιμοποιείται ως το βασικό στοιχείο μέσω του οποίου συγκροτείται η μεγαλύτερη ομάδα, δηλαδή αυτή της τάξης. Η διαδικασία της επικοινωνίας και της μάθησης χτίζεται με εναλλαγή της σχέσης μεταξύ ατόμου, μικρής ομάδας και ολομέλειας, με τρόπο που να τροφοδοτείται το ένα επίπεδο από το άλλο. Έτσι καλλιεργείται η αίσθηση της ευθύνης του «ανήκειν» σε ένα μεγαλύτερο κοινωνικό σύνολο. Στο πλαίσιο αυτό ο/η εκπαιδευτικός δίνει χώρο στη διαφορετικότητα/ιδιαιτερότητα να υπάρξει και αναπτύσσει τρόπους για να την αξιοποιεί, ώστε «όλες οι φωνές» (μέσα στο άτομο /ομάδα/κοινότητα) να ακούγονται με σεβασμό και να αξιοποιούνται, και ο καθένας να βιώνει την μοναδική του αξία και χρησιμότητα. Αυτή είναι βασική αρχή για την δημιουργία καλού συναισθηματικού κλίματος που αποτελεί τη βάση για την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας (Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, n.d.).

Διάρκεια: (1 διδ. ώρα)

Υλικά/μέσα: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, χρώματα

Περιγραφή δραστηριότητας

Σχεδιασμός: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται στην τάξη, στο κέντρο έχει σχηματισθεί ένας κύκλος από καρέκλες, τόσες όσοι είναι και οι μαθητές και μαθήτριες μαζί με τον/την εκπαιδευτικό. Όλα τα θρανία έχουν τραβηχτεί στην άκρη. Τα παιδιά καλούνται από τον/την εκπαιδευτικό να καθίσουν στις καρέκλες, τυχαία, με όποιον τρόπο θέλουν, και ο/η εκπαιδευτικός κάθεται σε κάποια θέση ανάμεσά τους. Φροντίζουμε να μην υπάρχει κενή θέση, αν υπάρχει τότε αποσύρουμε το κάθισμα και ο κύκλος κλείνει και πάλι.

Βήμα 1ο

Ο/η εκπαιδευτικός παίρνει πρώτος/η το λόγο και αυτοπαρουσιάζεται. Εκτός από το όνομα και την ειδικότητα, λέει και κάποια λίγα στοιχεία από τον εαυτό του/της πχ από που κατάγεται και ποιο χόμπι έχει. Αμέσως μετά αναφέρεται στον στόχο της συνάντησης και επισημαίνει ότι το βασικό ζητούμενο είναι η γνωριμία των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους και η διαμόρφωση ενός καλού κλίματος επικοινωνίας ανάμεσα σε όλους, ώστε να αισθάνονται πως ανήκουν σε μια ομάδα. Με αυτόν τον τρόπο, εξηγεί, θα ανταποκριθούμε όλοι καλύτερα στις εκπαιδευτικές μας υποχρεώσεις και παράλληλα θα μπορέσουμε να χτίσουμε σχέσεις που θα μας βοηθήσουν να επικοινωνούμε καλύτερα και επομένως να μαθαίνουμε ευκολότερα, ζώντας μαζί τη μισή μας μέρα, κάθε μέρα. Τέλος ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια μικρή αναφορά στο πώς αισθάνεται για τη συνάντηση αυτή πχ χαρά, αγωνία, συγκίνηση, άγχος, προσμονή κλπ. Είναι η φάση της σύνδεσης: δίνουμε χρόνο ως δάσκαλοι, παρέχοντας την ευκαιρία και στα μέλη της ομάδας, να συνδέσουν/συνδέσουμε: εμάς με την ομάδα, το πλαίσιο και το στόχο, το πριν με το τώρα.

Βήμα 2ο

Αμέσως μετά ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε μαθητή και μαθήτρια να πει απλώς το όνομά του και κάτι μικρό που θα ήθελε να μοιραστεί με τους υπόλοιπους σχετικά με τον εαυτό του και το πώς αισθάνεται εκείνη τη στιγμή πχ είμαι ο Νίκος, έρχομαι πρώτη φορά στο σχολείο αυτό, παίζω κιθάρα και δεν μου αρέσουν τα μαθηματικά... αισθάνομαι λίγο αγχωμένος γιατί δεν ξέρω τι θα συμβεί. Μετά ο/η μαθητής/μαθήτρια σηκώνεται και γράφει το μικρό του/της όνομα στο χαρτί του μέτρου που είναι τοποθετημένο στο κέντρο του κύκλου και ζωγραφίζει με τους μαρκαδόρους και τα χρώματα ό,τι νομίζει ότι αντιπροσωπεύει κάπως το πώς νοιώθει πχ ένα μικρό καράβι, ή ένα λουλούδι κλπ. Το ίδιο κάνουν όλοι τα παιδιά, το ένα μετά το άλλο.

Βήμα 3ο

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά τώρα από τους μαθητές και τις μαθήτριες να σηκωθούν από τις θέσεις τους και χωρίς να μιλούν, χωρίς να ανταλλάξουν λέξη, να περπατήσουν μέσα στην αίθουσα, αναζητώντας ο καθένας το βλέμμα του άλλου σιωπηλά. Με αυτόν τον τρόπο ο καθένας θα επιλέξει ένα ταίρι. Συνιστούμε στα παιδιά ότι καλό θα είναι να επιλέξουν ως ταίρι, όχι κάποιον/αν που ήδη γνωρίζουν, αλλά κάποιον/αν που γνωρίζουν όσο το δυνατόν λιγότερο ή -ακόμα καλύτερα- καθόλου. (Συνδέουμε τους λιγότερο συνδεδεμένους πχ άγνωστοι ή αυτοί που μόλις λίγο πριν βίωσαν έναν ρόλο

διαφορετικό, τον λίγο με τον περισσότερο έμπειρο. Η ομάδα θέλουμε να λειτουργεί στο επίπεδο και του πιο αδύναμου κρίκου). Επομένως τώρα η τάξη έχει «σπάσει» σε ζευγάρια. Το κάθε ζευγάρι κάθεται μόνο του, μακριά κατά το δυνατόν από τα άλλα, σε καρέκλες που τοποθετούνται η μία απέναντι από την άλλη (και όχι πχ δίπλα η μία στην άλλη όπως στο θρανίο), ώστε να είναι εμφανής η εικόνα του ζεύγους ως διπόλου.

Βήμα 4ο

Κάθε ζευγάρι έχει στη διάθεσή του 15 λεπτά. Στο χρονικό αυτό διάστημα, ο καθένας περιγράφει για 5 λεπτά τον εαυτό του στον άλλον, παρουσιάζει δηλαδή ότι ο ίδιος/η ίδια θεωρεί σημαντικό και ό,τι αποφασίσει να μοιραστεί με το ταίρι του/της. Στα τελευταία 5 λεπτά, τα δύο παιδιά αναζητούν τα κοινά σημεία που ενδεχομένως υπάρχουν στις παρουσιάσεις τους. (Δίνουμε χρόνο να βάλουν κοντά τις εμπειρίες τους, που μοιάζουν ή διαφέρουν).

Βήμα 5ο

Στο κάθε ζευγάρι δίνονται άλλα 10 λεπτά. Ο καθένας ανακαλεί στη μνήμη του και αφηγείται στον άλλον, για 5 λεπτά, μια θετική εκπαιδευτική εμπειρία από το παρελθόν του, ένα δηλαδή θετικό γεγονός, ένα θετικό βίωμα από την προηγούμενη σχολική του ζωή, που συνέβη μέσα ή έξω από τη σχολική τάξη, και το θυμάται γιατί του προκάλεσε θετικά συναισθήματα. (Δίνουμε χρόνο να μοιραστούν κάτι θετικό που θα βοηθήσει να χτίσουν την σχέση σε ένα πρώτο επίπεδο με «υλικά» από θετική εμπειρία, δεν βασίζουμε αρχικά τη σχέση σε δυσκολία).

Βήμα 6ο

Κατόπιν τα ζευγάρια σηκώνονται και αρχίζουν και πάλι σιωπηλά να περπατούν στο χώρο, αναζητώντας ένα άλλο ζευγάρι, όσο το δυνατόν λιγότερο γνωστό, με το οποίο θα «ενωθούν» και θα σχηματίσουν έτσι μια τετράδα. Στην νέα αυτή ομάδα, το κάθε παιδί θα συστήσει το ταίρι του με βάση όσα αυτό έχει αφηγηθεί, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα το βαθμό επικοινωνίας που κατάφερε η дуάδα. Μετά τις συστάσεις, η ομάδα θα δώσει στον εαυτό της ένα όνομα που θα την αντιπροσωπεύει. (Δίνουμε λίγο χρόνο στην τετράδα να διαμορφωθεί σε επίπεδο σχέσης, επιμένοντας οι 4 καρέκλες να κλείνουν σε έναν μικρό κύκλο). Στη συνέχεια ο καθένας/η καθεμιά θα αφηγηθεί την θετική εκπαιδευτική εμπειρία που πριν του/της είχε εμπιστευτεί το ταίρι του/της. Μετά τις 4 αφηγήσεις, η τετράδα θα αναζητήσει σε κάθε μια από αυτές: τι ήταν αυτό που τις έκανε για τον καθένα αξέχαστες; Θα καταγράψουν σε ένα φύλλο χαρτί τους λόγους για τους οποίους οι εκπαιδευτικές αυτές εμπειρίες άφησαν ένα θετικό ίχνος σε αυτούς που τις έζησαν και θα αναζητήσουν μήπως υπάρχουν ομοιότητες

και κοινά σημεία ανάμεσα σε αυτούς τους λόγους, τα οποία επίσης θα καταγράψουν. Η διάρκεια του βήματος αυτού θα είναι 30 λεπτά γιατί θα χρειαστεί η τετράδα να δημιουργήσει το συγκεκριμένο έργο. (Διότι το έργο φτιάχνει την ομάδα, όταν αυτό είναι σχετικό με το θέμα/στόχο, κι όταν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί στον διαθέσιμο χρόνο).

Βήμα 7ο

Όταν οι τετράδες είναι έτοιμες, καλούνται και πάλι να καθίσουν στον κύκλο, αυτή τη φορά όμως όχι τυχαία, αφού τα άτομα κάθε τετράδας κάθονται το ένα δίπλα στο άλλο στον κύκλο. Η κάθε τετράδα έχει ορίσει έναν εκπρόσωπο, ο οποίος αφού αναφέρει το όνομα της τετράδας, παρουσιάζει τα συμπεράσματα από την ανταλλαγή των θετικών εκπαιδευτικών εμπειριών (και όχι αυτές καθ' αυτές τις εμπειρίες). Η κάθε τετράδα αφού έχει ήδη συζητήσει, καλείται να αναδείξει μια σύνθεση ή/και διευρυμένη κατανόηση που εμπεριέχει τη διαφορά χωρίς να τη καταργεί (όλες οι φωνές να ακούγονται).

Βήμα 8ο

Ο εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια της παρουσίασης σημειώνει, μαζί με τα ονόματα των ομάδων και λέξεις κλειδιά που χαρακτηρίζουν την παρουσίαση της κάθε τετράδας. Στο τέλος παρουσιάζει μια σύνθεση από ότι έχει προκύψει. Η παρουσίαση του έργου στην ολομέλεια αναδεικνύει την χρησιμότητα- συμβολή της μικρής ομάδας στην μεγάλη, συγκροτώντας ακόμα περισσότερο την ταυτότητα της ομάδας. Με τον τρόπο αυτό καλλιεργούμε το συνδέεσθαι σε ένα ανώτερο επίπεδο – αυτό της ολομέλειας

-διαμορφώνοντας έτσι έναν ευρύτερο καμβά, το επικοινωνιακό δίκτυο της ομάδας της τάξης, που μπορεί να αντέχει μεγαλύτερη πολυπλοκότητα. Στο κλείσιμο ο εκπαιδευτικός υπογραμμίζει τη συμβολή κάθε μικρής ομάδας και αναδεικνύει τις υπάρχουσες συνδέσεις, γύρω από το κεντρικό θέμα της συγκρότησης των μαθητών/τριών ως ομάδας, δηλαδή ως συνόλου που συνυπάρχει δυναμικά για κάποιον συγκεκριμένο σκοπό. Τέλος, δεν παραλείπει να εστιάσει στα συναισθήματα και στο πώς αυτά συνδέονται στην πράξη με τη λειτουργία της ομάδας ως κοινότητας που μαθαίνει μαζί.

3^ο Εργαστήριο: Ενεργός πολίτης;

Στόχος: Με τη δραστηριότητα αυτή επιδιώκεται να προσεγγίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την έννοια του ενεργού πολίτη. Να την διακρίνουν από τη γενικότερη έννοια του πολίτη και να την πλαισιώσουν με τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την έννοια του ενεργού πολίτη σε μια σύγχρονη κοινωνία.

Πλαίσιο: Οι μαθητές και οι μαθήτριες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έρχονται σε επαφή με την έννοια του πολίτη και μέσω του μαθήματος της ιστορίας (ειδικά με τις αναφορές στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία) αλλά και μέσω της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής. Ωστόσο η προσέγγιση παραμένει θεωρητική και η έκταση των αναφορών που γίνονται δεν επιτρέπει να γίνει αποσαφήνιση της έννοιας αλλά ούτε και εξειδίκευσή της στις σύγχρονες συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, των ψηφιακών μέσων και των κοινωνικοοικονομικών κρίσεων. Μέσω των επιμέρους εδώ δραστηριοτήτων οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να προσδιορίσουν ακριβέστερα το ρόλο του ενεργού πολίτη και κυρίως να περιγράψουν τις προσδοκώμενες στάσεις και συμπεριφορές του σύγχρονου ενεργού πολίτη σε ποικίλα θέματα που αφορούν τον ίδιο, μια ομάδα ή/και την ευρύτερη κοινωνία.

Διάρκεια: (4 διδ. ώρες)

Υλικά/μέσα: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, χρώματα, ψηφιακά μέσα για αναζήτηση πληροφορίας και διαμόρφωση υλικού.

Περιγραφή δραστηριότητας

Σχεδιασμός: Η δραστηριότητα αυτή είναι βασική και καλό θα ήταν να πραγματοποιηθεί αρκετά νωρίς, π.χ. αμέσως μετά από μια δραστηριότητα για την ταυτότητα και μία για τη συνύπαρξη. Έχοντας οι μαθητές και οι μαθήτριες προσεγγίσει τη βασική έννοια του ενεργού πολίτη, θα μπορέσουν οι υπόλοιπες δραστηριότητες να υλοποιηθούν πολύ πιο αποτελεσματικά.

Βήμα 1ο

Ο/η εκπαιδευτικός απευθύνεται στους μαθητές και τις μαθήτριες και ρωτά τι σημαίνει γι’

αυτούς/αυτές ο όρος «ενεργός πολίτης». Ακολουθεί καταγισμός ιδεών των μαθητών/τριών, τις οποίες ο εκπαιδευτικός καταγράφει σε πίνακα ή οι ίδιοι οι μαθητές/ήτριες ο ένας μετά τον άλλον καταγράφουν σε χαρτί του μέτρου. Από τη διαδικασία αυτή θα προκύψουν πιθανότατα φράσεις όπως:

- *Ενδιαφέρεται για τα κοινά*
- *Είναι υπεύθυνος απέναντι στον εαυτό του και τις υποχρεώσεις του*
- *Φροντίζει να ενημερώνεται συνεχώς*
- *Λέει τη γνώμη του*
- *Προστατεύει το περιβάλλον*
- *Γνωρίζει τα δικαιώματά του*
- *Παίρνει πρωτοβουλίες και προτείνει λύσεις για διάφορα προβλήματα*
- *Σέβεται τη διαφορετικότητα*
- *Διεκδικεί το δίκαιο με επιμονή και κάθε νόμιμο τρόπο*
- *Είναι ευαίσθητος απέναντι στους κοινωνικά αδύναμους*

Βήμα 2ο

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα «χρεώνεται» κάποιες από τις ιδιότητες του ενεργού πολίτη που έχουν αναφερθεί στο βήμα1. Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες των ομάδων, με βάση τις συγκεντρωμένες φράσεις, να αναφερθούν σε παραδείγματα, κατά το δυνατόν πραγματικά, που θα τεκμηριώνουν τις φράσεις αυτές. Τα παραδείγματα μπορούν να αντληθούν από την προσωπική ζωή των μαθητών/τριών, από τη ζωή του σχολείου και της κοινότητας, από την επικαιρότητα, αλλά και από την ιστορία. Η αναφορά σε κάθε παράδειγμα μπορεί να γίνει με κείμενο που θα γράψουν οι μαθητές και οι μαθήτριες (πχ αν είναι μια προσωπική ή οικογενειακή εμπειρία), με ένα άρθρο από εφημερίδα (πχ για μια δράση ακτιβισμού), με μια ζωγραφιά/κολάζ/βίντεο που θα παραγάγουν ή θα αντλήσουν από το διαδίκτυο (αν πχ πρόκειται για ένα παράδειγμα από την επικαιρότητα), ή και με ένα ιστορικό, πολιτικό, λογοτεχνικό κείμενο αν αυτό περιέχει ένα κατάλληλο σύμφωνα με τους μαθητές και τις μαθήτριες παράδειγμα.

Η κάθε ομάδα παρουσιάζει τα παραδείγματά της και εμπλουτίζει έτσι τον αρχικό κατάλογο.

Βήμα 3ο

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε ομάδα ένα σενάριο. Το σενάριο περιέχει την περιγραφή μιας κατάστασης ή την αρχή μιας ιστορίας, στην οποία τα παιδιά καλούνται να πουν τι θα

έκαναν ή πώς θα τελείωναν την ιστορία. Την ίδια ιστορία οι ομάδες καλούνται να την ολοκληρώσουν μπαίνοντας και στο ρόλο του καθηγητή. Θα τους δοθεί έτσι η ευκαιρία να διακρίνουν αν και πόσο ο κοινωνικός ρόλος δίνει διαφορετικές ευκαιρίες στον ενεργό πολίτη. Στο τέλος κάθε ιστορίας η κάθε ομάδα πρέπει να συμπληρώσει τη φράση «Θα μπορούσα να ...» με όσους τρόπους θέλει.

Ενδεικτικά σενάρια:

A. Είσαι μαθητής/ήτρια, καθηγητής/ήτρια στο σχολείο αυτό και τον τελευταίο καιρό αντιλαμβάνεσαι ότι οι κάτοικοι της διπλανής πολυκατοικίας, επειδή ο κάδος σκουπιδιών που τους αντιστοιχεί έχει μεταφερθεί αρκετά πιο μακριά από την πολυκατοικία, μεταφέρουν τα απορρίμματά τους στον κάδο σκουπιδιών του σχολείου, με αποτέλεσμα αυτός να είναι καθημερινά γεμάτος και να μην μπορεί να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του σχολείου. Το είπες στον διευθυντή, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει τίποτα. Θα μπορούσες να κάνεις κάτι;

Θα μπορούσα....

B. Με το τελευταίο προσφυγικό κύμα, αρκετές οικογένειες έστειλαν τα παιδιά τους στο σχολείο. Ένα κορίτσι ήρθε στο λύκειό σας. Είσαι μαθητής/ήτρια, καθηγητής/ήτρια και αντιλαμβάνεσαι ότι καμιά από τις ομάδες που έχουν οι μαθητές/ήτριες στα εργαστηριακά μαθήματα δεν θέλει να την κάνει μέλος της. Οι μαθητές/ήτριες ψιθυρίζουν μεταξύ τους ότι η μαθήτριά μυρίζει κάπως παράξενα, κι ότι δεν μιλάει ούτε γελάει. Θα μπορούσες να κάνεις κάτι;

Θα μπορούσα....

Γ. Στη γειτονιά που μένεις όλες σχεδόν οι λάμπες στο πεζοδρόμιο είναι σπασμένες. Υπάρχουν παιδιά που πετάνε πέτρες λένε κάποιιοι κι άλλοι πάλι ότι φταίει ο δήμος που δεν ενδιαφέρεται. Οι περισσότεροι τη νύχτα κυκλοφορούν με δικούς τους φακούς γιατί και τα πεζοδρόμια είναι σε κακή κατάσταση και υπάρχει φόβος να έχεις ατύχημα από τη μια στιγμή στην άλλη. Βέβαια το κακό δεν είναι μόνο στη δική σου γειτονιά, είναι σε όλη την πόλη, γι' αυτό κι όλοι το έχουν πάρει απόφαση. Θα μπορούσες να κάνεις κάτι; Θα μπορούσα....

Δ. Είσαι μαθητής/ήτρια, καθηγητής/ήτρια στο σχολείο και αντιλαμβάνεσαι ότι κάποιοι μαθητές και μαθήτριες κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών. Πολλές φορές έρχονται σε κακή κατάσταση, έχουν

περίεργη συμπεριφορά, σχεδόν τραυλίζουν και απ' ότι έμαθες πρότειναν και σε κάποιο άλλο παιδί να «δοκιμάσει» την εμπειρία, αυτός σου επιβεβαίωσε και τις υποψίες σου. Είναι καλοί μαθητές και καλές μαθήτριά, παρόλο που οι επιδόσεις τους έχουν πέσει τον τελευταίο καιρό, και οι γονείς τους είναι άνθρωποι γνωστοί στην πόλη. Θα μπορούσες να κάνεις κάτι; Θα μπορούσα....

Ε. Κάθε φορά που περνάς από το σπίτι στους πηγαίνοντας για το σχολείο, ακούς φωνές. Μα κάθε φορά. Μερικές φορές ακούς και κλάματα, είναι μάλλον το μικρό τους παιδί που δεν πάει ακόμα σχολείο. Το μεγαλύτερο που καμιά φορά συναντιέστε στο δρόμο για το σχολείο, καθυστερεί συχνά, είναι κάπως κλεισμένο στον εαυτό του, δεν μιλάει και πολύ, ούτε παίζει στα διαλείμματα. Δυο τρεις φορές έτυχε στα χέρια του να δεις και κάτι περίεργα σημάδια, σαν μελανιές, που τα έκρυψε κατεβάζοντας τα μανίκια. Η μαμά τους έρχεται καμιά φορά στο σχολείο να παρακαλέσει να μην μετρηθούν οι απουσίες γιατί το παιδί πολλές φορές δεν έρχεται καθόλου. Ο πατέρας δεν έχει έρθει ποτέ. Τώρα έχουν περάσει 20 μέρες και το παιδί δεν έχει έρθει καθόλου. Θα μπορούσες να κάνεις κάτι;

Θα μπορούσα...

Οι ομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους, καθώς και όλες τις απόψεις που εκφράστηκαν στην ομάδα σχετικά με την ενδεχόμενη εξέλιξη, όπως επίσης και το κριτήριο με το οποίο έκαναν την τελική τους επιλογή για το κάθε σενάριο. Ο/η εκπαιδευτικός θα ήταν καλό να συμπληρώσει και άλλες εκδοχές, όπου εκτιμά ότι χρειάζεται, και να ενθαρρύνει τους μαθητές και τις μαθήτριά να συμπεριλάβουν στις λύσεις και τη διεκδίκηση συγκεκριμένων και μόνιμων λύσεων, με την αξιοποίηση κάθε νόμιμου μέσου σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων, ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά αν θέλουν να εμπλουτίσουν τον αρχικό κατάλογο των ιδιοτήτων του ενεργού πολίτη και με καινούργια στοιχεία όπως προέκυψαν από το βήμα 3.

Βήμα 4ο

Στο τέλος οι μαθητές και οι μαθήτριάς καλούνται, αξιοποιώντας τον κατάλογο των ιδιοτήτων του ενεργού πολίτη, να φτιάξουν ένα ερωτηματολόγιο που μπορούν να διακινήσουν μέσα στη σχολική κοινότητα, με στόχο να καταγράψουν στάσεις και συμπεριφορές που τα μέλη της σχολικής κοινότητας

θα είχαν σε υποθετικές καταστάσεις που θα χρειάζονταν διαχείριση. Το ερωτηματολόγιο είναι καλό να καλύπτει όλες τις ιδιότητες του ενεργού πολίτη που έχουν καταγραφεί και να δίνει δυνατότητα τουλάχιστον τριών (3) επιλογών απάντησης.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

A. Στις 10 Αυγούστου γίνονται εκλογές στη χώρα που ζεις για την επιλογή κυβέρνησης. Τι κάνεις;

-Σιγά μην κόψω τις διακοπές που περίμενα 2 χρόνια για να πάω να ψηφίσω!

-Αμα ξυπνήσω θα πάω, άλλωστε έτσι κι αλλιώς όλοι ίδιοι είναι, όλοι το σύστημα εξυπηρετούν κι εμείς στην απέξω

-Ναι θα πάω οπωσδήποτε, είπε ένας στον πατέρα μου ότι θα βγουν κάτι θέσεις τώρα και θα με πάρει, θα πάω να το ρίξω σ' αυτόν

-Ναι θα πάω, δεν έχω αποφασίσει ακόμα, αλλά κοιτάζω να ενημερωθώ, ρωτάω, συζητάω και θα πάω

B. Στην κεντρική πλατεία της πόλης σου ένας παλιός πλάτανος που τη στόλιζε ξεράθηκε μέσα σε λίγες μέρες. Στην εφημερίδα γράφτηκε ότι ο ιδιοκτήτης της διπλανής καφετέριας έριξε χημικά γιατί του

«έκοβε» χώρο. Τι θα κάνεις;

-Τι να κάνω; Σιγά τον πλάτανο, καλύτερα έχουμε και πιο πολλή άπλα

-Ναι το άκουσα κι εγώ και στεναχωρήθηκα, αλλά τι μπορώ να κάνω; Σάμπως θα γίνει τίποτα;

-Ναι υπέγραψα ένα κείμενο διαμαρτυρίας, δεν έχω χρόνο για περισσότερα με τόσες υποχρεώσεις

-Έχουμε ήδη μαζέψει υπογραφές, πήγαμε και στον δήμο και κάναμε και καταγγελία στην υπηρεσία που πρέπει να αναλάβει. Και θα μαζευτούμε να δούμε αν σώζεται ή αν πρέπει να φυτέψουμε κάτι άλλο

Το βασικό όφελος για τους μαθητές και τις μαθήτριες που θα εμπλακούν στη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου είναι το γεγονός ότι κατά τη διατύπωση των επιλογών των απαντήσεων συνειδητοποιούν όλα τα στάδια από τα οποία περνάει η στάση ενός πολίτη που καλείται να διαχειριστεί μια κατάσταση, μέχρι να φτάσει στη στάση του ενεργού πολίτη.

Εκτός αυτού, τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου μπορούν να αποτελέσουν και οδηγό για τον/την εκπαιδευτικό και την τάξη σχετικά με επόμενες δραστηριότητες που θα επιλέξουν από το εγχειρίδιο αυτό.

4^ο Εργαστήριο: Ταξίδι στην Επιτεδοχώρα

Άξονες: Ταυτότητα, ανθρώπινα δικαιώματα – δικαιώματα του παιδιού, στερεότυπα

Στόχοι: Οι μαθητές και οι μαθήτριες

- Να ανακαλύψουν τη σχέση των δικαιωμάτων του παιδιού (και του ανθρώπου) που αφορούν την ελευθερία στην έκφραση, τη διατύπωση γνώμης και τη συμμετοχή, με την έννοια του ενεργού πολίτη
- Να διαπιστώνουν ότι ο σεβασμός στην ταυτότητα και τη διαφορετικότητα είναι στενά συνδεδεμένος με το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης.

Διάρκεια: 2 ώρες

Υλικά/μέσα: Σπάγκος ή χρωματιστή ταινία, χαρτί του μέτρου, μικρές κάρτες 4Χ6 εκ. από χαρτόνι ή χαρτί.

Απλοποιημένη έκδοση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Πηγές: *Εξερευνούμε τα δικαιώματα του παιδιού*. Living Democracy, εκπαιδευτική πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διαθέσιμη στο <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-5/part-3/documents-and-teaching-material-1/>.

Εναλλακτικά, *Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού με απλά λόγια*, Συνήγορος του Παιδιού, διαθέσιμη στο <https://www.synigoros.gr/paidi/downloads/sp.pdf>. Η Σύμβαση στην πλήρη της μορφή και τα προαιρετικά πρωτόκολλα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού βρίσκονται στον ιστότοπο του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στην ενότητα Διεθνή και Ευρωπαϊκά κείμενα, διαθέσιμα στο <https://ddp.gr/nomoi-k-dikaiomata/>.

Πλαίσιο

Τα παιδιά μεταφέρονται με τη φαντασία τους σε έναν τόπο, την Επιτεδοχώρα, όπου επικρατεί καθεστώς πλήρους ομοιομορφίας και βιώνουν την ισοπέδωση, την απαγόρευση κάθε ατομικής έκφρασης και τη στέρηση ταυτότητας. Μέσα από αυτή τη διαδικασία τα παιδιά συνειδητοποιούν την ανάγκη για διαφορετικότητα και αναδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συγκροτούν την ταυτότητα κάθε παιδιού.

Περιγραφή

Βήμα 1^ο

Προετοιμασία: Ο/η εκπαιδευτικός τυπώνει ή γράφει στις κάρτες από ομοιόχρωμο χαρτί ή χαρτόνι τυχαίους τετραψήφιους διαφορετικούς αριθμούς, τόσους όσα και τα παιδιά. Φροντίζει ανά 4 οι αριθμοί να καταλήγουν στο ίδιο ψηφίο.

Χωρίζει την αίθουσα σε δύο μέρη (1/4 και 3/4) με ταινία ή σπάγκο στο πάτωμα. Στη μεγαλύτερη πλευρά, στο τοίχο, τοποθετεί τα τραπέζια των θρανίων κολλητά, ώστε να δημιουργείται κάτω από αυτά ένας χώρος προσβάσιμος από τα παιδιά, η «φυλακή».

Δράση: Τα παιδιά στέκονται στο 1/4 της αίθουσας. Ο/η εκπαιδευτικός τους μοιράζει τις κάρτες με τους αριθμούς και τους εξηγεί ότι είναι το διαβατήριό τους για να εισέλθουν στην Επιτεδοχώρα, όπως ονομάζει το άλλο μέρος της αίθουσας (τα 3/4).

Με την είσοδο τους στην Επιτεδοχώρα, τους ανακοινώνει ότι το όνομά τους πλέον είναι ο αριθμός της κάρτας τους. Για 2 με 3' δίνει ασύνδετες εντολές αποκαλώντας τα παιδιά με τον αριθμό τους. Ενδεικτικά: «2121, σήκωσε το αριστερό σου χέρι», «Όσοι έχουν όνομα που τελειώνει σε 7 να σταθούν στο ένα πόδι» κ.ο.κ. Σταδιακά οι εντολές γίνονται πιο αυστηρές και αρχίζουν διακρίσεις και απαγορεύσεις που νομοθετούνται αυθαίρετα. Μπορεί να αφορούν χαρακτηριστικά, ενδυμασία, τροφές, λέξεις κ.ά. Ενδεικτικά «Όσοι φορούν κάτι μπλε θα μένουν ακίνητοι», «όσοι είναι πιο ψηλοί από 1.45 απαγορεύεται να μιλούν», «Σε ποιους αρέσουν τα μακαρόνια; Απαγορεύεται ακόμα και η λέξη», «Όσοι στα ονόματά τους έχουν τον αριθμό 3 πρέπει να κινούνται κάνοντας κουτσό». «Απαγορεύονται οι λέξεις που έχουν κ». Σε αυτό το σημείο θέτει ποικίλες ερωτήσεις και ζητά από ένα παιδί κάθε φορά, αποκαλώντας το πάντα με τον αριθμό του, να απαντήσει χωρίς να χρησιμοποιήσει λέξη που περιέχει τον φθόγγο κ. Ενδεικτικά: Τι κάνεις; Ποιο πουλί καθαρίζει; κοκ. Αν το παιδί χρησιμοποιήσει το κ, θα πρέπει να πάει κάτω από τα συγκεντρωμένα θρανία –στη «φυλακή». Αν δεν απαντήσει καθόλου, το ίδιο.

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ανακοινώνει όσα επιτρέπονται ή είναι υποχρεωτικά, μια «νομοθεσία» δικής του επινόησης, που δεν έχει να κάνει με μαθήματα και σχολική πραγματικότητα και που έχει στοιχεία έκπληξης για τα παιδιά. Ενδεικτικά: «Όλοι πρέπει να φορούν μόνο κίτρινα, είναι υποχρεωτικό να αρέσει σε όλους το κίτρινο. Όσοι δεν φορούν κάτι κίτρινο, στη φυλακή», «Διατάσσουμε να τρώνε όλοι σπανακόρυζο», «Απαγορεύεται το γέλιο κάθε μέρα από τις 8 το πρωί ως τις 8 το βράδυ», «Διατάσσουμε να περπατάνε όλοι κάνοντας 2 μεγάλα βήματα ένα μικρό, ξανά 2 μεγάλα ένα μικρό. Όποιος δεν το κάνει θα τιμωρείται με αφαίρεση παπουτσιών»...

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να θέτει απαγορεύσεις ή νόμους που επιβάλλουν σε όλους το ίδιο και δεν αφήνουν περιθώρια για προσωπικές επιλογές. Σε κάθε περίπτωση καλεί τα παιδιά με τον αριθμό τους και όχι με το όνομά τους.

Μετά από 30' σταματά τη διαδικασία και ζητά από τα παιδιά να συζητήσουν πώς αισθάνθηκαν. Τι τα ενόχλησε πιο πολύ στην Επιτεδοχώρα; Πώς τους φαίνεται το να είμαστε όλοι ίδιοι, στο ντύσιμο, στον τρόπο που μιλάμε, που περπατάμε, κινούμαστε; Με όλες αυτές τις απαγορεύσεις και τις διαταγές μπορεί κανείς να έχει τη δική του, ξεχωριστή ταυτότητα; Μπορούμε να καταλάβουμε τα ενδιαφέροντα των άλλων; Να κάνουμε φίλους; Σε τι μας δυσκολεύουν οι απαγορεύσεις αυτές;

Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε παιδί να πει τι είναι αυτό που πιστεύει ότι το κάνει να ξεχωρίζει, αυτό για το οποίο τον αγαπούν οι φίλοι του (π.χ. παίζει καλό ποδόσφαιρο, γελάει εύκολα, λέει αστεία...). Θα μπορούσαν στην Επιτεδοχώρα να είναι ο πραγματικός εαυτός τους; Θα μπορούσαν να έχουν φίλους, πρόσωπα που να εμπιστεύονται; Τι προτείνουν να αλλάξει στην Επιτεδοχώρα; Πώς θα το καταφέρουν;

Βήμα 2^ο

Ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει σε χαρτί του μέτρου τις σημαντικές λέξεις της συζήτησης. Στη συνέχεια διαβάζει με τα παιδιά τα άρθρα 12-17 από τη σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναζητούν σε ποια από αυτά ταιριάζουν οι λέξεις που συγκέντρωσαν στο χαρτί του μέτρου.

Τα άρθρα αυτά αναφέρονται στα δικαιώματα της συμμετοχής, της ελευθερίας γνώμης, της ελευθερίας σκέψης και έκφρασης.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού με απλά λόγια, Συνήγορος του Παιδιού

Άρθρα 12-17

12: Ελευθερία γνώμης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

13: Ελευθερία έκφρασης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

14: Ελευθερία σκέψης και θρησκείας

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να σκέφτονται ελεύθερα και να πιστεύουν σε μια θρησκεία.

15: Ελευθερία συνάντησης και ομαδικής συνεργασίας

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να συναντιόνται, να συνεργάζονται και να συμμετέχουν σε συγκεντρώσεις, αρκεί να μην παραβιάζουν τα δικαιώματα των άλλων.

16: Ιδιωτική ζωή

Κανείς δεν μπορεί να επεμβαίνει αυθαίρετα ή παράνομα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ενός παιδιού, ούτε να προσβάλλει την τιμή και την υπόληψή του.

17: Πληροφόρηση

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να μαθαίνουν τι συμβαίνει γύρω τους από τα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ηλεκτρονικά μέσα). Η Πολιτεία πρέπει να ενθαρρύνει τα μέσα να διαδίδουν χρήσιμες πληροφορίες και να προστατεύουν τα παιδιά από ό,τι μπορεί να τα βλάψει.

Προέκταση 1, για μαθητές και μαθήτριες Στ' τάξης (1 - 2 ώρες)

Παρακολούθηση αποσπάσματος από το πρώτο μέρος του ντοκιμαντέρ «Μια τάξη, φυλετικά διαχωρισμένη» (A Class Divided, FRONTLINE), διαθέσιμο στο <https://www.dailymotion.com/video/xetgv6>. Συστήνεται η παρακολούθηση από την έναρξη έως το 17'.40''.

Μία ημέρα μετά τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στις 5 Απριλίου του 1968, η δασκάλα Jane Elliott στο δημοτικό μιας μικρής πόλης των ΗΠΑ, όπου κατοικούσαν μόνο λευκοί, χώρισε τους

μαθητές και μαθήτριές της σε δύο ομάδες, εκείνους με γαλάζια μάτια κι εκείνους με καφέ μάτια, δίνοντας το πάνω χέρι τότε στη μια και τότε στην άλλη ομάδα, κάνοντάς τους έτσι να βιώσουν τον φυλετικό διαχωρισμό (έμεινε γνωστή ως η άσκηση "Blue eyes/Brown eyes". Κατασκεύασε δηλαδή «μια μικρογραφία της κοινωνίας στην τάξη», όπως είπε η ίδια. Συνεχίζοντας με ερωτήσεις, με έμφαση στο περί δικαίου αίσθημα, έδωσε στα παιδιά ένα βιωματικό μάθημα κατά των στερεοτύπων και φυλετικών διακρίσεων.)

Αφού οι μαθητές και οι μαθήτριες δουν το πρώτο μέρος της ταινίας, συζητούν με ποιον τρόπο κατασκευάζονται τα στερεότυπα και γιατί μια κοινωνία που στηρίζεται στις διακρίσεις δεν είναι δημοκρατική.

Προέκταση 2, ταυτότητα και στερεότυπα (1 ώρα)

Το βάρος μιας ταμπέλας

Η προέκταση αυτή επιδιώκει την εμβάθυνση στις έννοιες της προκατάληψης και της διάκρισης.

Η δραστηριότητα στηρίζεται στην προβολή της πολυβραβευμένης ταινίας animation «Zero» του Christopher Kezelos, 2010, με διάρκεια 12:32, διαθέσιμη στο <https://www.youtube.com/watch?v=LOMbySJKpg> και στο <https://vimeo.com/24975340>

Στο *Zero* (Μηδέν) παρουσιάζεται μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι (πρόκειται για κούκλες από μαλλί) γεννιούνται φέροντας το σημάδι ενός αριθμού ως το 10 και προσδιορίζονται βάσει αυτού. Βάσει του αριθμού τους κρίνεται η επίδοσή τους, η επαγγελματική τους ικανότητα, όλη τους η ζωή. «Το Μηδέν αντιμετωπίζει συνεχείς προκαταλήψεις και διώξεις. Ακολουθεί μια μοναχική πορεία μέχρι που μια τυχαία συνάντηση του αλλάζει τη ζωή για πάντα: συναντά μια γυναίκα Μηδέν. Μαζί αποδεικνύουν ότι με αποφασιστικότητα, θάρρος και αγάπη, το τίποτα μπορεί να γίνει πραγματικά κάτι».

Παρακάτω η αφήγηση που συνοδεύει το animation σε μετάφραση (υπάρχουν αγγλικοί υπότιτλοι):

- *Επειδή*
- *Όλοι γεννιόμαστε από το ίδιο υλικό*
- *Όμως δεν γεννιόμαστε όλοι ίσοι*

- Ποιος θα είσαι; Τι θα γίνεις;
- Μερικοί άνθρωποι γεννιούνται για να είναι αρχηγοί, κάνουν μεγάλες αλλαγές που επηρεάζουν τον λαό τους,
- άλλοι γεννιούνται μέτριοι, περνώντας τη ζωή τους αθόρυβα, χωρίς κάτι αξιοσημείωτο
- αλλά για κάποιους
- η ζωή θα είναι ένας διαρκής αγώνας χωρίς καμιά ευκαιρία.
- Λοιπόν, πώς μπορεί το τίποτα ... να είναι κάτι;

- Το σχολείο ήταν το μόνο μέρος όπου ο Μηδέν τραβούσε την προσοχή.
- Έπαιρνε σημαντικά μαθήματα ζωής, όπως το ποια ήταν η θέση του στην κοινωνία.
- Και του ήταν απαγορευμένο να κάνει οικογένεια.

- Μερικές φορές ο Μηδέν αισθανόταν ότι ήταν ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός
- αλλά τα παιδιά ήθελαν μόνο να του θυμίσουν ότι ένα μηδενικό είναι ένα μηδενικό, όπως κι αν στέκεται ή ακόμα κι όταν αναποδογυρίζει.
- Ο Μηδέν μεγάλωνε, έγινε ενήλικος, τίποτα δεν άλλαξε, εξακολουθούσε να είναι μόνος.

- «ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ»
- Παρά τα μηδαμινά έσοδά του [που οφειλόταν στον μηδενικό αριθμό του], ο Μηδέν αισθάνθηκε ότι κάτι θα μπορούσε να προσφέρει.
- Ο Μηδέν δεν άφηνε τις δυσάρεστες καταστάσεις να τον πάρουν από κάτω,
- δεν ήθελε να είναι αρνητικός αριθμός.

- Δεν ήταν η πρώτη φορά που ο Μηδέν ξυπνούσε με το σώμα του γεμάτο μώλωπες και χτυπήματα,
- όμως αυτή τη φορά ήταν διαφορετικά.
- Για πρώτη φορά δεν το ένοιαζε για τον μικρό του αριθμό.
- Με την παρέα της νέας του φίλης αισθανόταν τόσο σπουδαίος όσο τρεις ...
- ή ακόμα και τέσσερεις.
- Αλλά η πιο θαυμάσια αίσθηση
- ήταν η αίσθηση του ανήκειν.
- Η μοναξιά μιας ολόκληρης ζωής έγινε παρελθόν
- αν και η αγάπη τους ήταν απαγορευμένη.

- *Ενώ ο κόσμος συνέχιζε την πορεία του χωρίς αυτόν,*
- *ο Μηδέν αναρωτιόταν πώς θα μπορούσε να συνεχίσει χωρίς την αγάπη του.*
- *Τα νεογέννητα έφεραν το σύμβολο του απείρου, τον πιο μεγάλο και τον πιο αξιοσέβαστο αριθμό που είχαν ποτέ τους δει οι άνθρωποι.*
- *Ο Μηδέν ήξερε ότι από το τίποτα δημιούργησε κάτι πραγματικά μεγαλοπρεπές.*

Επεξεργασία

Τα παιδιά συζητούν την πλοκή της ταινίας. Ποια προβλήματα διακρίνουν; Θεωρούν ότι είναι ένας δίκαιος κόσμος; Τι τους φαίνεται άδικο;

Ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά να θυμηθούν τα επαγγέλματα που εμφανίζονται ανάλογα με τους αριθμούς των ανθρώπων: 1 για τον οδοκαθαριστή, 6 για τη γιατρό, 5 για τη δασκάλα, 7 για τον φούρναρη, 7 για τους αστυνομικούς... Τι δουλειές φαντάζονται ότι προορίζονταν σε αυτή την κοινωνία για το 8 και το 9; Για το 2 και το 3; Γιατί το 1 δεν μπορούσε να γίνει αστυνομικός ή γιατρός; Ποιος πιστεύουν ότι το όριζε; Γιατί δεν αντιδρούσε κανείς;

Πώς τους φαίνεται μια κοινωνία που βάζει ταμπέλες και ξεχωρίζει τα μέλη της σε κατηγορίες; Πώς είναι να ζει κανείς σε μια τέτοια κοινωνία, σε έναν κόσμο που κρίνει τους ανθρώπους με τον αριθμό τους; Εμείς, στον δικό μας κόσμο, στο σχολείο, στη γειτονιά, βάζουμε ταμπέλες; Μπορούν να σκεφτούν κάποιες που έχουν ακούσει; (π.χ. γυαλάκιας, χοντρή, «παλτό»). Σκέφτονται αν έχουν βάλει ή έχουν αντιληφθεί να βάζουν άλλοι ταμπέλα σε κάποιον βάσει της θρησκείας του, της φυλής του, της προέλευσής του, των χαρακτηριστικών του, του τρόπου που μιλάει ή ντύνεται...

Τι θα πρότειναν να αλλάξει; Πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό; Τι μπορούν να κάνουν τα ίδια στη δική μας κοινωνία;

Με οδηγό α] τη «Μαθητική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού», Living democracy, διαθέσιμη στο <https://www.living-democracy.gr/textbooks/volume-5/part-3/documents-and-teaching-material-1/>, και β] τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Διεθνής Αμνηστία, διαθέσιμη στο <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>, καταγράφουν ποια δικαιώματα δεν έχουν ισχύ στην κοινωνία της ταινίας Zero.

Τι έγινε μετά; Σε ομάδες, δημιουργούν τη συνέχεια της ιστορίας σε comics ή γραπτές αφηγήσεις και παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης τα δημιουργήματά τους.

Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, εκπαιδευτικός και μαθητές/ήτριες συζητούν: Τι είναι αυτό που μπορούν τώρα να καταλάβουν καλύτερα; Να κάνουν καλύτερα; Κάτι που θα κάνουν από εδώ και πέρα;

Σκέφτονται και καταγράφουν λέξεις ή φράσεις - κλειδιά που χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητα, χωρίς διαμεσολάβηση. Η καταγραφή μπορεί να είναι περιφραστική ή περιγραφική. Για παράδειγμα: ελευθερία, ζήτω η διαφορετικότητα, όχι στην αδικία...

Γράφουν τις χαρακτηριστικές λέξεις ή φράσεις σε χαρτί του μέτρου που βρίσκεται σε τοίχο της τάξης καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Μπορούν να προσθέτουν και λέξεις ή φράσεις που σκέπτονται για κάθε δραστηριότητα σε δεύτερο χρόνο.

5^ο Εργαστήριο: Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Στόχος: Αναγνώριση και κατανόηση της σημασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αλλά και των υποχρεώσεων του πολίτη. Η κατανόηση της έννοιας του νόμου σε μια δημοκρατική πολιτεία και της προστασίας που προσφέρει προς όλους, χωρίς διακρίσεις.

Πλαίσιο: Τα ανθρώπινα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά, αποτελούν βασική προϋπόθεση για την φυσική και κοινωνική ύπαρξη του ανθρώπου και εκφράζουν τη θέλησή του να ζήσει ως βιολογικό, πνευματικό και κοινωνικό ον.

Πηγάζουν από τους άγραφους νόμους (φυσικό δίκαιο), που η υπακοή σε αυτούς είναι ζήτημα συνείδησης και αισθήματος δικαίου, και έχουν κωδικοποιηθεί σε γραπτούς νόμους η εφαρμογή των οποίων είναι υποχρεωτική.

Μετά το τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου, η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948, υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αποτελεί τον θεμέλιο λίθο πάνω στον οποίο η ανθρωπότητα επιχειρεί να οικοδομήσει ένα ειρηνικό και ευοίωνο μέλλον για όλους τους ανθρώπους σε κάθε γωνιά της γης. Λειτουργώντας ως διεθνής σταθερά, επιχειρεί να διασφαλίσει την αξιοπρέπεια και την ασφάλεια όλων των ανθρώπων, καθώς και την προστασία τους, όπου κι αν βρίσκονται, από κάθε μορφής πολιτική, νομική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική εκμετάλλευση ή κακομεταχείριση και, παράλληλα, από κάθε μορφής διάκριση.

Τα δικαιώματα αυτά αφορούν τον καθένα μας και προστατεύουν κάθε πτυχή της ζωής μας. Θέτουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο καθένας από εμάς μπορεί και πρέπει να είναι σε θέση να ζει με αξιοπρέπεια, χωρίς εξευτελιστική και διακριτική μεταχείριση. (Σούρλας)

Διάρκεια: (2 διδακτικές ώρες)

Υλικά: Φωτοτυπίες των ερωτήσεων, στυλό, χαρτιά για σημειώσεις

Περιγραφή δραστηριότητας

Άξονες:

- Υποχρεώσεις
- Νόμοι
- Δικαιοσύνη

«Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας»*

*Άρθρο 1ο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ

Οι μαθητές/ήτριες συχνά θεωρούν τα ατομικά δικαιώματα δεδομένα και απεριόριστα, αδυνατούν να εντοπίσουν εύκολα παραβιάσεις ή καταχρήσεις τους, και δεν αντιλαμβάνονται ότι μπορεί, συνειδητά ή ασυνείδητα, να βρεθούν στη θέση εκείνου τα παραβαίνει τα όριά τους. Στην δραστηριότητα αυτή θα γνωρίσουν τα βασικά ατομικά δικαιώματα, θα συνειδητοποιήσουν τη σημαντικότητά τους και την εφαρμογή τους στην καθημερινή πρακτική, αλλά και θα τα συσχετίσουν με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις

- περιορισμούς τους.

Σχεδιασμός

Βήμα 1ο: Τι γνωρίζω; (45') Σημ. οι χρόνοι είναι ενδεικτικοί

Στόχος της δραστηριότητας είναι η πρώτη προσέγγιση της έννοιας των νόμων, των δικαιωμάτων αλλά και των υποχρεώσεων των νέων μέσα από την ήδη προϋπάρχουσα γνώση και εμπειρία τους.

- Τα παιδιά παίρνουν στα χέρια τους έναν πίνακα με 10 ερωτήσεις, σε ζευγάρια συζητούν και αποφασίζουν για τις απαντήσεις τους.
- Στην έρευνα αυτή μπορούν να αναζητήσουν απαντήσεις στις παρακάτω πηγές ή και σε άλλες.

		ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
1.	Μπορεί ένας ανήλικος να κάνει ένα τατουάζ ή piercing χωρίς τη συμφωνία των γονιών του.		

2.	Ένα τμήμα κάνει μάθημα σε ηλεκτρονική πλατφόρμα. Μπαίνω από λογαριασμό που έχω παραβιάσει και ενοχλώ. Δεν θα με ανακαλύψουν. Αλλά και να με ανακαλύψουν δεν θα με τιμωρήσουν.		
	Αγοράζω ένα κλεμμένο smartphone. Δεν διακινδυνεύω κάτι.		
3.	Έχω επάνω μου τα ναρκωτικά για έναν φίλο χωρίς να τα χρησιμοποιώ εγώ. Δεν είναι αξιόποινη πράξη.		
4.	Χρειάζεται να ζητήσω άδεια για να φωτογραφίσω ή να βιντεοσκοπήσω κάποιον/α .		
5.	Ανήλικοι, στους οποίους μπορεί να επιβληθεί κάποιου είδους ποινή ή μέτρο θεωρούνται κατά το ποινικό δίκαιο όσοι είναι από 12 έως 18 ετών. Ποινικά αδικήματα που τελούνται από παιδιά κάτω των 12 ετών παραμένουν ατιμώρητα.		
6.	Όλα τα παιδιά έχουν δικαιώματα που προβλέπονται από νόμους και διεθνείς συμβάσεις. Το σημαντικότερο κείμενο για τα δικαιώματα των παιδιών, είναι η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του 1989 που την έχουν υπογράψει 192 χώρες και είναι νόμος στην χώρα μας.		
7.	Εάν δεχτώ ένα προσβλητικό ή απειλητικό μήνυμα από άγνωστο σε μένα αποστολέα δεν θα πω τίποτα σε κανέναν.		
8.	Δεν είχα χρόνο να κάνω την εργασία των Νέων Ελληνικών και αντέγραψα μια έτοιμη από το διαδίκτυο.		
9.	Σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο οι ανήλικοι χωρίζονται σε 2 κατηγορίες, α) αυτούς από 12 έως 15 ετών και β) αυτούς από 15 έως 18 ετών		
10.	Τα προσωπικά σας στοιχεία πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο με την άδειά σας ή με άδεια των γονέων σας εάν είστε ανήλικοι.		

Ερωτήσεις

- Ήταν δύσκολο να δώσετε βρείτε κάποιες απαντήσεις; Ποιες; Γιατί;
- Ήταν κάποιες ερωτήσεις πιο εύκολες από κάποιες άλλες; Γιατί;
- Σας βοήθησαν οι ηλεκτρονικές πηγές;
- Εάν χρησιμοποιήσατε να αναφέρετε ποιες.

- Ποια δικαιώματα και ποιες υποχρεώσεις ανακαλύψατε;
- Γιατί και πώς επηρεάζουν αυτές οι προτάσεις την ζωή σας;
- Έχετε αντιμετωπίσει κάτι παρόμοιο στην καθημερινή ζωή; Εάν ναι, πώς το αντιμετωπίσατε;
- Πού μπορείτε να μάθετε περισσότερα;
- ++

Βήμα 2ο: Τι δικαιώματα έχω; (25')

Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου το 1948 τα βασικά δικαιώματα που πρέπει να έχουν όλοι οι άνθρωποι διακρίνονται σε **ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά**.

Τι είδους δικαιώματα είναι τα παρακάτω ;

	ΑΤΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
Δεν μπορεί να μπει κανένας στο σπίτι μου, χωρίς να το επιτρέψω.			
Έχω δικαίωμα να πάω στο Λύκειο μετά το Γυμνάσιο.			
Έχω δικαίωμα σε υπηρεσίες υγείας που προσφέρει το κράτος.			
Έχω δικαίωμα να βάλω υποψηφιότητα για το 15μελες συμβούλιο του Σχολείου μου.			
Έχω δικαίωμα να αγοράσω ένα ποδήλατο με τα χρήματα που εξοικονόμησα από το χαρτζιλίκι μου.			
Όταν ενηλικιωθώ θα έχω δικαίωμα να ψηφίζω στις εθνικές εκλογές.			
Δεν έχω δικαίωμα να αποφασίσω για τον εαυτό μου εάν θα εμβολιαστώ ή όχι κατά του Covid 19			
Έχω δικαίωμα να ασκώ τα θρησκευτικά μου καθήκοντα ακόμα και αν ζω σε χώρα που έχει άλλη επίσημη θρησκεία από την δική μου.			

Έχω δικαίωμα να βάλω υποψηφιότητα για δημοτικός/-ή σύμβουλος όταν ενηλικιωθώ			
Έχω δικαίωμα να είμαι μέλος σε μια μη κερδοσκοπική οργάνωση για την προστασία των ζώων όταν ενηλικιωθώ.			

Αφού χαρακτηρίσετε σε ζευγάρια τα παραπάνω δικαιώματα ας δούμε τι γράψατε

- Παρατηρήσατε, ότι κάποια από τα δικαιώματα αυτά θα τα αποκτήσετε αφού ενηλικιωθείτε. Τι γνώμη έχετε ;
- Η ενηλικίωση είναι κοινή για όλες τις χώρες της ΕΕ;
- Τι επιχειρήματα υπέρ/κατά αυτού υπάρχουν;
- Ποιος επωφελείται και ποιος ζημιώνεται;
- Ποιος επηρεάζεται κυρίως από αυτό;

Βήμα 3ο: Οι υποχρεώσεις μου ως ανήλικος πολίτης. (20')

Η 11^η Δεκεμβρίου είναι Παγκόσμια Ημέρα των Δικαιωμάτων των Παιδιών.

- Τι θα περιείχε μια αντίστοιχη Παγκόσμια Ημέρα των Υποχρεώσεων των Παιδιών; Ας αρχίσουμε από τα βασικά.
- Ας φτιάξουμε τον δεκάλογο των υποχρεώσεων των παιδιών στο Σχολείο, στην Κοινωνία, στην Οικογένεια και στον **Εαυτό τους**.
- Ας ζωγραφίσουμε
- Ας το πούμε με ένα τραγουδάκι
- Αρχίζουμε εμείς... Έχω υποχρέωση να προσέχω πολύ όταν πηγαίνω στο Σχολείο με το ποδήλατο.

Πηγές:

Σούρλας, Πρόλογος σε Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης (συλλογικό)

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Αθήνα, Μάρτιος 2014 https://www.un.org/development/desa/disabilities/wp-content/uploads/sites/15/2019/11/Greece_National-action-plan-on-human-rights.pdf, ανακτήθηκε στις

22/5/2021

6^ο Εργαστήριο: Τι στ' αλήθεια συμβαίνει;

Στόχος: Επιδιώκεται να μπορούν οι μαθητές/ήτριες να αναγνωρίζουν πότε μια πληροφορία ή είδηση είναι αξιόπιστη και έγκυρη και πότε όχι. Να μπορούν γενικότερα να επιλέγουν πηγές έγκυρης ενημέρωσης και να διαμορφώνουν κριτήρια με βάση τα οποία θα αποφασίζουν πότε μια πληροφορία ή είδηση μπορεί με ασφάλεια να αξιοποιηθεί ή/και να διαμοιρασθεί.

Πλαίσιο: Η αλήθεια των δημοσιευόμενων πραγμάτων, το αν δηλαδή κάτι που αναφέρεται έχει πράγματι ισχύ, το αν μια είδηση είναι έγκυρη και μια πηγή αξιόπιστη, είναι από τα κυρίαρχα θέματα της εποχής. Είναι η εποχή των μέσων και η εμπιστοσύνη σε αυτά είναι διαρκές ζητούμενο, αφού η γνώση και η ενημέρωση είναι πλήρως διαμεσολαβημένη. Πώς μπορεί ο πολίτης να αντιληφθεί την άκυρη ή ψευδή πληροφορία; Τι μορφή μπορεί να έχει η άκυρη ή ψευδής πληροφόρηση;

Σε πρώτο επίπεδο μπορεί να είναι ή να περιλαμβάνει:

- Πλαστή - κατασκευασμένη είδηση, χωρίς καμία βάση (σε μορφή κειμένου, οπτικοακουστικού υλικού κ.ά.)
- Επιρροή μέσω διακίνησης αυθεντικών μηνυμάτων (σε μορφή κειμένου –εκτενούς ή συνοπτικού, γελοιογραφιών, memes κ.ά. οπτικοακουστικού υλικού κ.λπ.)
- Παρερμηνεία δεδομένων
- Υποκειμενική παρουσίαση ή ερμηνεία δεδομένων
- Αποσπασματική χρήση δεδομένων ή φράσεων με στόχο τη χειραγώγηση της πληροφορίας ή του συμπεράσματος
- Εσφαλμένη παρουσίαση δεδομένων λόγω ανεπάρκειας στην κατανόηση, αντικειμενική και έγκυρη αξιολόγησή τους
- Σε δεύτερο επίπεδο μπορεί να είναι ακούσια (επιτόλαιη) ή σκόπιμη αναπαραγωγή των προαναφερθέντων «ειδήσεων» / «πληροφοριών» από:
  - ενημερωτικά μέσα (ψευτο-ειδησεογραφικούς ιστότοπους και λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.)
  - λογαριασμούς και δικτυακούς τόπους ποικίλης θεματολογίας και στόχευσης (π.χ. φερόμενους ως επιστημονικούς, πολιτικής/κοινωνικής ανάλυσης, εμπορικού/επιχειρηματικού συμφέροντος, επαγγελματικού συμφέροντος, πολιτικού συμφέροντος, ψυχαγωγικούς κ.λπ.)
  - λογαριασμούς πολιτών

- Ωστόσο, παρόλο που τα πράγματα δεν είναι μόνο άσπρα ή μαύρα, παραθέτουμε εδώ ορισμένες βασικές έννοιες για τη δραστηριότητα:
- Τα γεγονότα ελέγχονται και βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία.
- Η γνώμη βασίζεται σε μια πεποίθηση ή άποψη και όχι σε αποδεικτικά στοιχεία που μπορούν να επαληθευτούν.
- Η παραπληροφόρηση είναι ψευδείς πληροφορίες που δημιουργούνται και κοινοποιούνται για να κάνουν σκόπιμα κακό.
- Η εσφαλμένη πληροφόρηση είναι ψευδείς πληροφορίες που κοινοποιούνται από άτομα που δεν συνειδητοποιούν ότι είναι ψευδείς και δεν έχουν σκοπό να προκαλέσουν κακό.

Διάρκεια: (4 διδ. ώρες)

Υλικά/μέσα: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, χρώματα, ψηφιακά μέσα για διάβασμα κειμένων, αναζήτηση πληροφοριών και παρακολούθηση αναρτήσεων.

Περιγραφή δραστηριότητας

Σχεδιασμός: Η δραστηριότητα στηρίζεται στο κείμενο που βρίσκεται (Φεβρουάριος 2021) στον σύνδεσμο <https://archive.vn/gsm2w>

Το κείμενο οδηγεί σε αυτό το άρθρο: <https://archive.vn/SmRss#selection-1051.0-1056.0>

Θα χρησιμοποιηθεί επίσης και ο σύνδεσμος: <http://arxaiaithomi.gr/category/%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%83/>

Βήμα 1ο

Ο εκπαιδευτικός χωρίζει την τάξη σε 4 ομάδες και μοιράζει στην κάθε ομάδα τον στον σύνδεσμο <https://archive.vn/gsm2w>, ο οποίος οδηγεί στο άρθρο: <https://archive.vn/SmRss#selection-1051.0-1056.0>. Ο εκπαιδευτικός καλεί τις ομάδες αφού μελετήσουν τα δύο κείμενα, να απαντήσουν στο ερώτημα: «Αν θεωρήσουμε ότι σας κεντρίζει το ενδιαφέρον και πιστεύετε ότι το ίδιο ενδεχομένως ισχύει και για το δίκτυο των επαφών σας, θα την αναπαράγετε (κάνετε “share”); Παρακαλώ αιτιολογήστε την απάντησή σας»

Βήμα 2ο

Οι ομάδες παρουσιάζουν την απάντησή τους. Ο εκπαιδευτικός σημειώνει τις απαντήσεις και μετά την ολοκλήρωσή τους ανακοινώνει ότι:

«Η είδηση αυτή δεν είναι έγκυρη. Το Δελτίο Τύπου (ΔΤ) της ΕΛΣΤΑΤ με ημερομηνία 20 Ιανουαρίου 2021, το οποίο παρατίθεται και ως τεκμήριο μέσα στο άρθρο, αναφέρεται σε στοιχεία που δεν αφορούν ολόκληρο το 2020, αλλά την περίοδο από την 1η έως την 49η εβδομάδα. Όπως αναφέρεται σαφώς μέσα σε αυτό το ΔΤ, οι θάνατοι στην Ελλάδα έως την 49η εβδομάδα του 2020 ανήλθαν σε 121.444, ενώ ο ίδιος αριθμός για το έτος 2019 ήταν 117.171. Επομένως, στο διάστημα αυτό οι θάνατοι κατά το έτος 2020 ήταν όντως περισσότεροι και η ΕΛΣΤΑΤ δεν έχει παραποιήσει στοιχεία. Οι συγγραφείς του συγκεκριμένου άρθρου επέλεξαν να συγκρίνουν τα δεδομένα για τους θανάτους στη διάρκεια ολόκληρου του 2019 με τα αντίστοιχα για τις 49 από τις συνολικά 52 ημερολογιακές εβδομάδες του 2020. Παρόλο, δηλαδή, που παρατίθενται χωρίς διαστρέβλωση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, γίνεται παρερμηνεία τους με τρόπο επιστημονικά άκυρο.»

Το κείμενο αυτό μπορεί να δοθεί και τυπωμένο στις ομάδες, οι οποίες τώρα καλούνται να απαντήσουν στα παρακάτω ερωτήματα:

- Πιστεύετε ότι η ψευδής πληροφόρηση που περιλαμβάνεται στο άρθρο αυτό έγινε από λάθος ή από πρόθεση;
- Πόσο σημαντική είναι η λεπτομέρεια που διαφοροποιεί στη συγκεκριμένη περίπτωση την αληθή και έγκυρη πληροφορία από την άκυρη και γιατί;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος αυτού του δημοσιεύματος;
- Το παραπλανητικό αυτό άρθρο που παρουσιάζεται με μορφή είδησης ξεκίνησε από το συγκεκριμένο site και αναπαράχθηκε και από άλλα. Διακινήθηκε ως είδηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζοντας κάποιες/-ους πολίτες. Τι συνέπειες θεωρείτε ότι θα μπορούσε να έχει η ευρεία διακίνησή του ως έγκυρου;
- Ποιος έχει την ευθύνη για τη διακίνηση μιας πληροφορίας;
- Αν δεν είχατε τον χρόνο να δείτε αναλυτικά τα στατιστικά στοιχεία, τι είναι εκείνο που πιθανώς θα έπαιζε ρόλο στην απόφασή σας να πιστέψετε ότι είναι έγκυρο/άκυρο;

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις απαντήσεις τους και ακολουθεί συζήτηση.

Βήμα 3ο

Στο πλαίσιο της παραπάνω συζήτησης ο εκπαιδευτικός μπορεί να αναφερθεί στα Ελληνικά hoaxes,

τα οποία εντόπισαν και κατήγγειλαν την «είδηση» αυτή, καθώς βασίζεται σε ψευδείς ισχυρισμούς. Ενημερώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι τόσο το site που δημιούργησε την ψευδή είδηση όσο και εκείνα που την είχαν διακινήσει, την απέσυραν αμέσως, δηλ. την εξαφάνισαν σαν να μην την είχαν αναρτήσει ποτέ. Ένα μόνο από αυτά παραδέχτηκε το λάθος του και διόρθωσε την είδηση επικαλούμενο ότι όλοι κάνουμε λάθη και ότι ο σεβασμός προς τους αναγνώστες επιβάλλει να τα ομολογούμε. Οι μαθητές/ήτριες καλούνται να αναζητήσουν πληροφορίες για τα Ελληνικά hoaxes και να απαντήσουν στα εξής:

- Τι είναι τα Ελληνικά hoaxes;
- Πώς λειτουργούν;
- Αναφέρετε μερικά παραδείγματα από πρόσφατες ανακοινώσεις τους
- Θεωρείτε σημαντικό το ρόλο τους;

Βήμα 4ο

Κατόπιν ο εκπαιδευτικός παραπέμπει τους μαθητές και τις μαθήτριες στον σύνδεσμο:

<http://arxaiaithomi.gr/category/%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%83/>

και τους δίνει λίγο χρόνο να περιηγηθούν σε αυτόν και να απαντήσουν στα παρακάτω ερωτήματα, δικαιολογώντας τις απαντήσεις τους:

- Ποιο είναι το θέμα του συγκεκριμένου ιστότοπου;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη θεματολογία του;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε την αισθητική του;
- Σας έκανε κάτι εξαιρετικά θετική εντύπωση;
- Σας έκανε κάτι εξαιρετικά αρνητική εντύπωση;
- Θα το χρησιμοποιούσατε για να πάρετε πληροφορίες για κάποια εργασία;
- Θα το προτείνατε ως ενδιαφέρον σε κάποιον φίλο σας;
- Θα το αναπαραγάγατε;

Βήμα 5ο

Οι ομάδες αφού απαντήσουν τα παραπάνω, καλούνται να αναζητήσουν στο διαδίκτυο τα κριτήρια με βάση τα οποία ένας ιστότοπος θεωρείται αξιόπιστος. Οι ομάδες ανακοινώνουν τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους και τα κριτήρια του αξιόπιστου ιστότοπου (πχ αναγράφεται υποχρεωτικά ο υπεύθυνος του ιστότοπου, ημερομηνίες σε κάθε ανάρτηση, πηγές εικόνων και άρθρων, δεν υπάρχουν

ορθογραφικά και συντακτικά λάθη, τα άρθρα είναι ενυπόγραφα κλπ.) αναρτώνται ή καταγράφονται σε εμφανές σημείο της τάξης. Οι μαθητές/ήτριες καλούνται να απαντήσουν ξανά τα προηγούμενα ερωτήματα, με έμφαση στα 3 τελευταία, με βάση τα κριτήρια αξιοπιστίας ενός ιστότοπου.

Βήμα 6ο

Τέλος οι ομάδες παίρνουν η κάθε μια από ένα άρθρο από τα παρακάτω:

Άρθρο 1ο:

<https://www.310.gr/blog/den-paratirithikan-provlimata-ygeias-se-mesoprothesmous-xristes-ilektronikon-tsigaron.html>

Άρθρο 2ο:

<https://www.vapormarket.gr/vapormarket-blog/%CE%91%CE%A4%CE%9C%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%A0%CE%97%20%CE%A4%CE%9F%CE%A5%20%CE%9A%CE%91%CE%A0%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%A3%20%20%CE%9D%CE%95%CE%91%20%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91%20%CE%A3%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%9B%CE%A5%CE%A3%CE%97%CE%A3%20COHRANE>

Άρθρο 3ο:

<https://www.kathimerini.gr/life/health/934460/kapnisma-i-atmismo-to-ilektroniko-tsigarokryvei-toys-dikoys-toy-kindynoys/>

Άρθρο 4ο:

<https://www.hopkinsmedicine.org/health/wellness-and-prevention/5-truths-you-need-to-know-about-vaping>

(για την κατανόηση του άρθρου 4 θα πρέπει να έχει η ομάδα καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας).

Αφού οι μαθητές/ήτριες της κάθε ομάδας διαβάσουν το άρθρο που τους ανατέθηκε, καλούνται να

απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

- Αν έπρεπε να συνοψίσετε το κεντρικό μήνυμα αυτού του άρθρου σε δύο προτάσεις τι θα λέγατε;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος αυτού του άρθρου;
- Πώς αξιολογείτε την τεκμηρίωση αυτού του άρθρου;
- Πρόκειται για επιστημονικό άρθρο;
- Θεωρείτε ότι η ενημέρωση που προσφέρει είναι έγκυρη και αντικειμενική;
- Τι θα μπορούσατε να κάνετε για να αξιολογήσετε την εγκυρότητα αυτού του άρθρου;
- Θα το διακινούσατε; Γιατί;

Βήμα 7ο

Τέλος, αφού οι μαθητές/ήτριες παρουσιάσουν τις απαντήσεις τους, καλούνται να προτείνουν σε κάποιους φίλους τους που τους έχει ανατεθεί να φτιάξουν μια εργασία σχετικά με την υγιεινή διατροφή των εφήβων, τουλάχιστον 4 έγκυρους ιστότοπους σχετικούς με το θέμα.

7^ο Εργαστήριο: Μια παρέα με άποψη

Στόχος: Η συνειδητοποίηση της δύναμης των πολιτών κάθε ηλικίας να διεκδικούν δικαιώματα και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Η κατανόηση του δικαιώματος όλων των παιδιών να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους και να εισακούεται η γνώμη τους.

Διάρκεια: 2 + 1 ώρες. Εξωδιδασκτικός χρόνος για τη διενέργεια έρευνας

Υλικά/μέσα: Η/Υ, προτζέκτορας

Περιγραφή δραστηριότητας

Η δραστηριότητα στηρίζεται σε αληθινά γεγονότα που έγιναν ταινία:

Πρόκειται για την ταινία – κοινωνικό ντοκιμαντέρ, «Τα παιδιά δεν παίζουν», σε σκηνοθεσία της Άγγελης Ανδρικοπούλου και του Αργύρη Τσεπελίκα, με διάρκεια 80' που γυρίστηκε το 2010 και πήρε Βραβείο Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου «Καλύτερης μεγάλου μήκους ταινίας τεκμηρίωσης». Η ταινία καταγράφει βήμα-βήμα τις άσχημες συνθήκες ελεύθερου παιχνιδιού μιας παρέας παιδιών, τις κουβέντες τους, τη διεκδίκηση ενός κατάλληλου χώρου.

Η ιστορία:

Σε μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά της Πάτρας τέσσερα παιδιά, η Αλεξάνδρα, ο Βλαντ, η Χρύσα, ο Χρήστος μαζεύονται μπροστά από το σπίτι του Χρήστου για να παίξουν ποδόσφαιρο. Μόλις ξεκινούν το παιχνίδι, οι γείτονες αρχίζουν να διαμαρτύρονται, να τους φωνάζουν, προσπαθούν να τους σταματήσουν με απειλές ή ακόμα και με τη βία. Δεν έχουν όμως πού αλλού να παίξουν. Η Αλεξάνδρα έχει διαβάσει τη σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και γνωρίζει ότι έχουν δικαίωμα στο

παιχνίδι. Αποφασίζουν να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους. Στη γειτονιά υπάρχει ένα μικρό, άχτιστο, εγκαταλελειμμένο οικόπεδο, η Αλεξάνδρα προτείνει να ζητήσουν από τον δήμαρχο να το κάνει γήπεδο. Συνεδριάζουν, λένε τις απόψεις τους, διατυπώνουν τις αμφιβολίες τους και τέλος αποφασίζουν να πάνε όλοι μαζί στο δημαρχείο και να παρουσιάσουν το πρόβλημά τους και την πρότασή τους. Γράφουν επιστολή, συγκεντρώνουν υπογραφές. Όταν καταφέρνουν αν τον δουν, ο δήμαρχος τους υπόσχεται ότι θα φτιάξει το μικρό γήπεδο, μόλις βρει τα χρήματα. Κάτι που στη συνέχεια έγινε: το αίτημα των παιδιών έγινε γνωστό, βρέθηκε μια χορηγία και το όνειρο των παιδιών πραγματοποιήθηκε.

Λίγα λόγια από τα παιδιά

Βλαντ, 12 ετών: «Εμείς χτες θέλαμε να παίξουμε μπάλα στη γειτονιά μας, αλλά μία μας έφυγε και πήγε κάτω από ένα αμάξι, μία πάνω σ' ένα τζάμι και τελικά φύγαμε επειδή μας φώναζαν. Έτσι αναγκάζομαστε να πηγαίνουμε σε internet cafe και καθόμαστε μέχρι να βραδιάσει και να πάμε σπίτι να κοιμηθούμε. Εκτός αυτού... χαλάμε και λεφτά!»

Χρύσα, 13 ετών: «Μπαίνεις στο internet από τις 12 το πρωί έως τις 12 το βράδυ και παίζεις “call of duty” ας πούμε και τι έχεις κερδίσει; Ένα ΤΙΠΟΤΑ. Ενώ αν παίζεις μπάλα... έχει φάση... Τσακώνεσαι, βάζεις γκολ, χαιρέσαι, λυπάσαι αν χάσεις, κερδίζεις, αθλείσαι χωρίς να το καταλαβαίνεις, κάνεις καλό στον εαυτό σου, δημιουργείς φιλίες, είσαι πιο δεμένος με τους φίλους σου... Τι internet και αηδίες...;»

Αλεξάνδρα, 11 ετών: «Κύριε Δήμαρχε, με αυτά που έχω διαβάσει το παιχνίδι είναι δικαίωμα όλων και θα θέλαμε εμείς τα παιδιά με κάθε τρόπο να το διεκδικήσουμε. Δεν ξέρω ποδιά είναι η γνώμη σας και ούτε με ενδιαφέρει να μάθω. Το ξέρω ότι έτσι όπως σας μιλάω, εσείς πιστεύετε ότι αυτό είναι αγένεια, αλλά δεν είναι. Είναι το δικιο του παιδιού και θέλω με κάθε τρόπο να το εκφράσω και να το καταλάβετε για να γίνουν επιτέλους κάποια πράγματα για να μπορέσουμε και εμείς να αισθανθούμε παιδιά»

«Δεν μας νοιάζει το γηπεδάκι αν θα είναι 3Χ3 ή 5Χ5 ή 100Χ100, εμείς να παίζουμε θέλουμε. Διότι αν δεν παίζουμε θα είμαστε κλεισμένοι μέσα σε ένα σπίτι, θα είμαστε συνέχεια μπροστά στον υπολογιστή, θα χαλάσουμε τα μάτια μας, θα χοντύνουμε επειδή δεν θα κουνιόμαστε και μετά όλη η Ελλάδα θα είναι χοντρή. Και θα λες εσύ, κύριε Δήμαρχε, «γιατί όλη η Πάτρα έχει γίνει θεόχοντρη;» και

θα σου λέμε εμείς:

«Εσύ φταις, επειδή δεν μας έφτιαξες το γήπεδο!»

Χρήστος, 9 ετών: «Θα του πούμε τι θέλουμε... και μετά θα μας ρωτήσει: με τι το θες; με χορτάρι, με πλακάκι, με τι; Και εμείς θα του πούμε... με χορτάρι... αληθινό»

- Το τρέιλερ της ταινίας, όπου μπορεί να δει κανείς τα κύρια σημεία της ιστορίας: <https://www.youtube.com/watch?v=7KJSQvjq2fs>
- Οι πρωταγωνιστές της ταινίας και οι σκηνοθέτες της μιλούν για το γεγονός, τις αιτίες του, την κατάληξη: *Τα Παιδιά ΔΕΝ Παιζει στο tnxs* , στο <https://www.youtube.com/watch?v=xUD1ioafYe0>

Περισσότερα:

Λίγα λόγια από τους πρωταγωνιστές της ταινίας στο άρθρο της Μαρίας Μαρκουλή "Διεκδικούμε την αλάνα μας", *Τα Νέα*. 29 Μαρτίου 2010. Διαθέσιμο στο <https://www.tanea.gr/2010/03/29/lifearts/culture/diekdikoyme-tin-alana-mas/>

Βήμα 1ο

Οι μαθητές/ήτριες διαβάζουν την ιστορία και βλέπουν το τρέιλερ.

Καταθέτουν τις δικές τους εμπειρίες και τις σκέψεις τους γύρω από το θέμα.

Μπορούν να σκεφτούν άλλα δικαιώματα, εκτός από το δικαίωμα στο παιχνίδι, που θίγονται; Δικαιώματα τα οποία ασκούν τα παιδιά της παρέας, προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους;

Διαβάζουν τα άρθρα 12 και 13 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως έχουν απλοποιηθεί σε φυλλάδιο του Συνήγορου του Παιδιού:

Άρθρο 12, ελευθερία γνώμης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

Άρθρο 13: ελευθερία έκφρασης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

Πηγή: Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια. Συνήνορος του Παιδιού.

Τα άρθρα όπως είναι στην πλήρη μορφή τους:

Άρθρο 12. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητας του.

2. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιοδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών.

Οι μαθητές/ήτριες αναφέρουν προσωπικές εμπειρίες τους, μια θετική, όταν το δικαίωμά τους έγινε σεβαστό, και μια αρνητική.

- Ερωτήματα για συζήτηση:

Γιατί είναι σημαντικά τα δικαιώματα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης; Για να εφαρμόζεται το δικαίωμα, αρκεί να λέει ένα παιδί τη γνώμη του ή θα πρέπει η γνώμη του να λαμβάνεται υπόψη; Γιατί είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη; Τι θα μπορούσαν να κάνουν για τη διάδοση και την εφαρμογή των άρθρων αυτών;

- Έρευνα

Ετοιμάζουν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο για να διερευνήσουν αν οι ενήλικοι γνωρίζουν αυτά τα δικαιώματα των παιδιών, αν τα θεωρούν σημαντικά, ποιες απόψεις έχουν για την εφαρμογή τους.

Επεξεργάζονται τις απαντήσεις και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα στη σχολική κοινότητα.

Προτείνεται η κατά το δυνατόν ευρύτερη δημοσιοποίηση, μέσω του ιστοχώρου του σχολείου, της σχολικής εφημερίδας, του σχολικού ραδιοφώνου.

Συζητούν τις προτάσεις, επιλέγουν μία, με κριτήριο την εφαρμοσιμότητα,

Σημείωση: Μπορεί να συνδυαστεί με τη δραστηριότητα «Ώρα για δράση»

Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, εκπαιδευτικός και μαθητές/ήτριες συζητούν και επιλέγουν λέξεις ή φράσεις κλειδιά που τη χαρακτηρίζουν. Βοηθητικά ερωτήματα: Τι είναι αυτό που μπορούν τώρα να καταλάβουν καλύτερα; να κάνουν καλύτερα; Κάτι που θα κάνουν από εδώ και πέρα; Η καταγραφή μπορεί να είναι περιφραστική, περιγραφική, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών. Μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να έχει τον ρόλο γραμματέα για τα παιδιά που δεν γνωρίζουν ακόμα γραφή. Γράφουν τις χαρακτηριστικές λέξεις ή φράσεις σε χαρτί του μέτρου που βρίσκεται σε τοίχο της τάξης καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Μπορούν να προσθέτουν και λέξεις ή φράσεις που σκέπτονται για τις δραστηριότητες σε δεύτερο χρόνο.